

vestnik

Letnik XIII.

Celovec, petek, 27. september 1968

Štev. 38 (1372)

Pred obiskom

Prihodni teden bo zvezni prezident Franz Jonas v spremstvu svoje soproge, zunanji ministra dr. Waldheima in visokih funkcionarjev bival na uradnem obisku v SFR Jugoslaviji. V sosedno državo bo potoval na podlagi vabila, ki ga je izrekel jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito med svojim lanskoletnim obiskom v Avstriji.

Bližnji obiski najvišjega predstavnika naše domovine sosedni državi bo nova manifestacija iskrenih in prijateljskih odnosov, ki že leta sem zelo ugodno razvijajo med Avstrijo in Jugoslavijo, razvijajo na način, ki lahko služi za zgled sožitja in sodelovanja med narodi in državami. Pri razgovorih ki jih bodo ob tej priložnosti vodili, bodo obravnavali razne možnosti nadaljnjega poglobljanja in širjenja avstrijsko-jugoslovanskega sodelovanja. Izmenjava mnenj pa bo gotovo veljala tudi aktualnim mednarodnim problemom, kar je še posebne važnosti spričo trenutnega položaja v svetu, ko doživljamo novo zaostroitev in s tem naraščanje nevarnosti za svetovni mir.

Avstrija in Jugoslavija sta sicer majhni državi, toda po geografski legi in tudi po zaslugi neodvisne nevturalne politike lahko odigrata pomembno vlogo v današnjem svetu. Zato bližnjemu srečanju predsednikov Jonasa in Tita tudi v mednarodni javnosti pripisujejo važen pomen, saj prevladuje mnenje, da ravno take države, kot sta Avstrija in Jugoslavija, lahko bistveno prispevajo k zmanjšanju sedanje napetosti; ne nazadnje zaradi tega, ker sta prav Avstrija in Jugoslavija v bilateralnem merilu že dovolj zgovorno manifestirali, kako je treba in zlasti kako je mogoče urediti odnose med državami ne glede na različne politične in družbene ureditve.

Ob potovanju najvišjega reprezentanta naše države v sosedno državo razumljivo tudi koroški Slovenci izražajo svoje zadovoljstvo spričo dejstva, da se odnosi med obema državama tako ugodno razvijajo. Svoje zadovoljstvo izražamo še posebno zato, ker je bilo že ponovno ob različnih priložnostih na deželni in državni ravni in tako tudi med lanskim obiskom jugoslovanskega predsednika Tita v Avstriji uradno z obeh strani izrecno izrečeno priznanje, da slovenska in hrvaška manjšina v Avstriji „v čedalje večji meri izpolnjujeta funkcijo povezovanja med obema sosednjima državama“.

Toda hkrati s takimi priznanji je ob vsaki priložnosti v eni ali drugi obliki prišla do izraza tudi potreba po reševanju še odprtih manjšinskih vprašanj. Tako je tudi jugoslovanski predsednik med svojim lanskoletnim obiskom na Dunaju posebej izrazil prepričanje, „da bo sedanje izredno ugodno ozračje v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo pospeševalno delovalo tudi na reševanje manjšinskih problemov“; pri tem je očitno mislil tudi na zagotovilo avstrijskih predstavnikov, „da bodo kulturne in gospodarske težnje manjšin v sporazumu z njimi deležne stalnega pospeševanja“.

Ne spominjamo se tega zato, ker bi morda pričakovali, da bo manjšinsko vprašanje stalo v središču bližnjih avstrijsko-jugoslovanskih razgovorov na najvišji ravni. Smo pa vsekakor prepričani, da bo dnevi red pogovorov obsegal tudi to vprašanje. In tukaj bodo morali na eni strani opozoriti ter na drugi strani priznati, da se na tem področju stvari od zadnje take izmenjave mnenj sploh niso premaknile naprej. Ravno zaradi tega pa bi hoteli že danes izraziti upanje, da tokrat ne bi ostalo pri dekla-

Svet v skrbi za mir

V ocenjevanju trenutnega položaja v svetu segajo mnenja političnih komentatorjev od največjega optimizma pa do skrajnega pesimizma; medtem ko eni pravijo, da je vse v najlepšem redu, drugi menijo, da lako vsak trenutek izbruhne nova svetovna vojna. Kakor sploh v življenju, bo resnica nekje na sredini tudi pri vprašanju, kako je danes s svetovnim mirom.

Nedavno so se razmere nevarno zaostrele, odkar so se Sovjeti zveza in druge članice varšavkega pakta odločile za vojaško zasedbo Češkoslovaške. Ne gre namreč pri tem samo za to, da so bila s to akcijo pogažena načela svobode, neodvisnosti in suverenosti določene države. Tudi ni bil s tem za-

dan hud udarec le mednarodnemu socialističnemu gibanju in sploh socialistični ideji. Intervencija na Češkoslovaškem pomeni še mnogo več in nič manj kot dejstvo, da se to, kar se je zgodilo na Češkoslovaškem, jutri lahko zgodi tudi v vsaki drugi državi; pomeni, da je svetovni mir res na zelo tanki niti, če ne bo uspelo, splošno priznanim načelom sožitja med narodi in državami spet pridobiti potrebno veljavnost.

Zato niti ne preseneča, da v mnogih državah zdaj že tedne stojijo v ospredju širokega zanimanja vprašanja, ki so bolj ali manj povezana z obrambo. To velja tako za posamezne države, velja pa tudi za cele kontinente in še posebno za vojaške alianse.

Tako so se na primer v okviru atlantskega pakta takoj pojavili glasovi in zahteve, da je treba povečati vojaške zmogljivosti, hkrati pa pretrgati vse stike z vzhodnimi državami. Posebno glasne so bile take zahteve v Bonnu, saj vidi Zahodna Nemčija v vsaki zaostroitvi mednarodnega položaja novo priložnost, da bi se nekega dne morda le dokopala tudi do toliko zaželenega atomskega orožja. Seveda pa so tudi na Zahodu vplivni krogi, ki svariijo pred dramatičnim razvojem stvari ter naglašajo, da bi vsaka prenapetost položaj le še zaostрила.

V Latinski Ameriki so prepričani, da bodo akcijo proti Češkoslovaški izkoristile tudi ZDA za morebitne podobne posege v notranje zadeve latinskoameriških držav. Večina teh držav se je že prej opredelila proti taki politiki neke velesile do

25-letnica

zbor odposlancev slovenskega naroda

Danes se bodo v Kočevju začele prireditve ob 25-letnici kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda. Ta zbor pomeni važno prelomnico v zgodovini slovenskega naroda; bil je svojstven primer začetka nekega parlamenta v pogojih osvobodilnega boja, hkrati pa je že imel elemente današnjega samoupravnega razvoja v Sloveniji.

Slavnostne prireditve ob tem važnem jubileju se bodo začele z današnjo otvoritvijo spominske razstave z naslovom „Razvoj ljudske oblasti na Slovenskem“ ter filatelistične razstave. Jutri bodo v Kočevju odprli likovno razstavo v likovnem salonu in likovno razstavo amaterjev Kočevske. V torek bo v Kočevju koncert partizanskega invalidskega zbora, medtem ko bodo v sredo zaslužnim kulturnim in javnim delavcem podelili posebne nagrade.

Osrednja republiška proslava bo v Kočevju v četrtek 3. oktobra, torej na dan, ko je kočevski zbor pred 25 leti končal svoje zgodovinsko zasedanje.

rativnih izjavah in neizpolnjenih obljubah.

Spričo trenutnega položaja v svetu je mnogo govora o odnosih med velikimi in malimi državami; toda ali ni problematika — čeprav leži na drugi ravni — zelo podobna tudi pri odnosih med večinskim narodom in manjšino? Tako v enem kot v drugem primeru gre namreč za pravico in možnost svobodnega vsestranskega razvoja brez strahu za nadaljnji obstoj! To pa je tudi vse, kar koroški Slovenci zahtevamo in pričakujemo, ko ob bližnjem obisku znova izražamo prepričanje, da ob pravilnem vrednotenju uradno priznane naloge manjšine in dolžnosti države tudi v našem vprašanju ne bo težko najti sprejemljive rešitve.

Ob ugodnem razvoju odnosov bi lahko rešili tudi manjšinska vprašanja

Komisija za mednarodne odnose skupščine SR Slovenije je prejšnji teden razpravljala o odnosih med Slovenijo in Koroško oziroma Jugoslavijo in Avstrijo ter se pri tem izrekla za nove pobude pri gospodarskem sodelovanju med obema državama. Med drugim so predlagali, da bi bolj odprli meje, uredili obmejne prehode, zgradili ceste ter sklenili nove sporazume o kooperaciji in malem obmejnem blagovnem prometu. Takšne pobude že dalj časa zagovarjajo izvršni svet Slovenije ter deželne vlade Koroške, Štajerske in Gradišanske.

V sporočilu o zasedanju komisije je nadalje rečeno: Skupščinska komisija za mednarodne odnose je ugotovila, da dobri sosedski odnosi med državama in nenehni stiki med izvršnimi svetoma Slovenije in Hrvaške ter pokrajinskimi vladami iz obmejnih avstrijskih pokrajin prispevajo k čedalje boljšemu razumevanju in k vse večji pripravljenosti gospodarskih krogov za tesnejše medsebojne stike. Komisija meni, da bi bilo mogoče takšno povezovanje zelo okrepiti s sporazumom o neposrednem sodelovanju med gospodarskimi zbornicami Slovenije ter avstrijskimi gospodarskimi zbornicami iz pokrajin ob meji.

„Komisija je razpravljala tudi o položaju slovenske manjšine v Avstriji in ugodno ocenila prizadevanje avstrijskih oblasti. Pač pa je poudarila, da obstajajo v medsebojnih odnosih še vedno tudi odprta vprašanja, ker avstr. oblasti ne uresničujejo v celoti določil o pravicah slovenske manjšine iz 7. člena avstrijske državne pogodbe.“

Komisija meni, da bi spričo pozitivnega razvoja na vseh drugih področjih lahko ugodno in v duhu razumevanja odpravili tudi pomanjkljivosti pri možnostih slovenskih otrok za šolanje in vzgojo v materinem jeziku, pri uradni vlogi slovenskega jezika v javnem življenju ter pri gmojni podlagi za kulturno-prosvetni in nacionalni napredek slov. manjšine.“

majhnih držav in je prišlo že večkrat do ostrega kritiziranja vsakega vmešavanja Amerike. Zdaj pa pravijo, da intervencija v Češkoslovaški slabi odpor do take politike v Latinski Ameriki.

Med državami, ki jih je zadnji razvoj dogodkov na Češkoslovaškem postavil pred težavne naloge, je nedvomno na prvem mestu Jugoslavija. Letos je minilo ravno 20 let od zloglasne akcije kominforme in skoraj se zdi, da se nekatere

takratne stvari spet ponavljajo v precej podobni obliki, posebno kar velja za hujskanje proti Jugoslaviji in njenim voditeljem. Zato pa je tudi razumljivo, da je Jugoslavijo zajelo široko gibanje, ki dobiva konkretne oblike pripravljenosti na vseljudsko obrambo, po drugi strani pa se izraža v dosledni privrženosti načelom svobode, miru, nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav in enakopravnega sodelovanja med narodi in državami.

Za omejitev raketnega oboroževanja

Še konec minulega tedna je bilo iz Washingtona slišati, češ da ni gotovo, ali in kdaj se bodo začela napovedana sovjetsko-ameriška pogajanja o omejitvi tekme pri graditvi raket. Čez nedeljo pa je podpredsednik ZDA in kandidat za Belo hišo Humphrey s izjavo, s katero je sicer terjal od senata, naj ratificira sporazum o jedrskem neširjenju, avtoritativno potrdil, da sta se supersili o teh pogajanjih že sporazumeli. Posredno je tako potrdil tudi navedbe drugih zanesljivih virov, po katerih je pobudo sprožila Sovjetska zveza z direktnim predlogom Beli hiši, v katerem je opredelila tudi startni datum: 30. september.

Za kaj bo pravzaprav šlo?

ZDA in ZSSR so se doslej z medsebojno dirko vzajemno obremenjevale. Sleherna akcija na tej je sprožila reakcijo na oni strani in obratno. Ta logika je slonela na boju za konstantno ravnotežje sil, ki pa se je veskozi pomikalo na višji nivo skupne razstrelilne moči. V tem smislu so na primer Američani ves čas želeli ohraniti prednost v celotni uničevalni moči.

Nekje konec lanskega ali v začetku letošnjega leta se je, kot kaže, na obeh straneh prebilo spoznanje, da je v skrajni konsekvenci precej vseeno, če znaša to razmerje 4:1, 2:1 ali pa kar 1:1. Važno je namreč to, da mora imeti sleherna od supersil možnost, da dva ali trikrat uniči nasprotnika. Važno je imeti toliko raket in bomb, da lahko jedrsko-raketna izstrelišča preživijo morebitni prvi sovražnikov udar in sprožijo povračilnega. Nadaljnje kopičenje raket in bomb pa je čisti nesmisel: ali je potrebno uničiti nasprotnika desetkrat, če ga fizično podreš že prvič?

Toda to spoznanje se je prebilo relativno pozno. Strokovnjaki pravijo, da se je pred tem v skladiščih supersil nakopičilo toliko razstreliva, da bi lahko skupaj kakih tridesetkrat uničili ves svet. Pri tem pa je razmeroma vseeno, če imajo Američani dvajset takšnih salv in Rusi samo deset ali pa obratno. Ravnotežje sil ima torej sila širok količinski razpon. Še toliko širši

in bolj neobčutljiv je ta razpon zato, ker sta obe strani s širnimi raziskavami ugotovili, da danes ni mogoče zgraditi nikakršnega antiraketnega štita, ki bi zagotavljal vsaj delno varnost.

Razen tega dirka, ki očitno ne prinaša nikakršnih vojaških prednosti več, obremenjuje udeleženci ne le z megatonažo ampak tudi s čedalje bolj vrtoglaviimi izdatki. Po podatkih iz UNESCO je svet leta 1962 izdal za orožje 120 milijard dolarjev, leta 1965 že 180 milijard in lani celih 225 milijard. Precejšen delež višine, v katero se vzpenja ta ljubezniva krivulja, tvorijo izdatki za rakete in bombe. Vrh vsega pa nadaljnje kopičenje megatonaže poleg vojaških ne prinaša niti diplomatskih prednosti več.

Vso jalovost kopičenja orožja je te dni lepo pokazala zanimiva politična igra, ki jo je skušal izpeljati Lyndon Johnson. Potem, ko je Moskva predlagala pogajanja o omejitvi raket, je Washington odvrnil: da, pogajali se bomo, a zdaj tega zaradi Češkoslovaške in vse zmede, ki jo je povzročila vaša poteza, ne moremo. Izmakniti se iz te zagate; delno in postopno umaknite čete iz ČSSR in prekinite politično ofenzivo zoper Bonn, potem pa lahko sedemo k poslu. Toda ta diplomatska šarada je spodletela. Sovjetski zvezi je očitno zelo veliko do vzajemnih raketnih omejitvah, morda celo bolj kot ZDA, vendar hkrati dobro ve, da bo tudi Washington prej ali slej moral sesti za mizo — ne glede na Prago, Bonn, Vietnam, Srednji vzhod ali kaj drugega. Zato je na teh drugih sektorjih vsaj z zdaj nadaljevala kakor prej.

O teh sektorjih ne odločajo jedrsko-raketni faktorji; o tem vojaško odločajo lokalna ravnotežja konvencionalnih sil, politično in gospodarsko pa še mnogi drugi, ki s tem niso v zvezi. Bogatejši smo torej za zelo jasno ilustracijo svojevrstne nemoči supersil. Toda iz tega si ni mogoče delati utvar. Supersili veže jedrsko-raketna popkovina; to pa je popkovina življenja in smrti, v skrajni konsekvenci nemara močnejša kakor vsi drugi faktorji, ki so v igri.

Jutri se začne graški jesenski sejem

Skupno 1776 razstavljalcev iz 30 držav bo od jutri pa do 6. oktobra razstavljalo svoje proizvode na 142.000 m² velikem razstavišču graškega jesenskega sejma, na katerem spet pričakujejo okoli 400.000 domačih in tujih obiskovalcev. V teh številkah je izražen nenehni uspešni razvoj graške sejemske prireditve, katere organizatorji so pravočasno razumeli zahteve časa in pravilno ocenili možnosti, ki jih nudi geografska lega. Že v času, ko so marsikje drugod še govorili o železni zavesi, je graški sejem široko odprl svoja vrata proti jugovzhodu in v zadnjih letih je ta prireditev v pravem pomenu besede postala „jugovzhodni sejem“, ki danes igra pomembno vlogo pri navezovanju gospodarskih stikov med jugovzhodom in severozahodom Evrope.

Splošno bo imel letošnji jesenski sejem glavni poudarek na treh panogah gospodarstva: prvo mesto bo nedvomno zavzemalo gradbeništvo s razstavno površino 15.000 kvadratnih metrov, sledilo bo kmetijstvo s posebno razstavo konj, prav tako pa bo letos še bolj bogata kot doslej razstava poštstva. Na teh področjih zavzema graški sejem že vsa leta pomembno mesto ne le v avstrijskem, marveč tudi v mednarodnem pogledu. Mimo tega je izmed posebnih prireditev v okviru letošnjega jesenskega sejma treba omeniti še tradicionalno razstavo v posebnih dvorani „Za otroka“, ki bo letos prirejena pod geslom „Otrok in šola“; linška tovarna dušika je pripravila v svojem stalnem paviljonu zanimivo demonstracijo „Kemijo potrebuje vsak“; veliko zanimanje — posebno med obiskovalci iz Jugoslavije —

vzbuja vsako leto razstava ur, nakita in kozmetičnih potrebščin; za ženo in gospodinjstvo bo sejem nudil marsikaj novega za dom in družino, zelo privlačne pa so tudi modne revije ter salon krzna.

Med tujimi državami zavzema na graškem sejmu nedvomno prvo mesto Jugoslavija, ki ima ravno v Gradcu svoj največji stalni paviljon, poleg tega pa bo zastopana tudi še v sejemskem gradu, kjer imajo svoje „postojanke“ razna gostinska podjetja s pokušnjo vina; skupno bo imela Jugoslavija, zastopana po podjetjih iz Slovenije in Hrvaške, na letošnjem jesenskem sejmu na razpolago skoraj 1000 m² razstavnega prostora, kar je največ med vsemi zastopanimi tujimi deželami.

Po drugi strani pa je Jugoslavija za graški sejem velikega pomena tudi zaradi obiska, saj so zdaj že pri nekaterih sejmskih prireditvah našli po 100.000 jugoslovanskih obiskovalcev, torej četrtino celotnega obiska. Tega se vodstvo sejma povsem zaveda, zato polaga izredno paznjo na primerno reklamo v Jugoslaviji (od skupno 12 tiskovnih konferenc jih je bilo samo v Jugoslaviji 7) ter vsestransko skrbi za jugoslovanske obiskovalce, tako na primer s posebnimi prodajalnimi vstopnic za dinarje, posebnimi vodiči, ki obvladajo slovenski ali hrvaški jezik, s posebnimi parkirnimi prostori itd. V tem oziru je bilo v Celovcu marsikaj zamujenega, saj pri nas dostikrat niso bili mero-

dajni gospodarski vidiki, marveč na žalost zastareli nacionalistični pogledi. Kajti sicer se pač ne bi moglo zgoditi, da bi neki celovški list izlival svoj bes na „revne“ jugoslovanske turiste, ki da s svojimi avtomobili odzemaajo prostor drugim „turistom s trdo valuto“. Tukaj bi bilo za gotove kroge v Celovcu in sploh na Koroškem treba še „evropejske“ vzgoje in v konkretnem primeru sejemske prireditve gotovo ne bi škodovalo, če bi se okoristili z izkušnjami iz Gradca.

Tudi drugim državam jugovzhodne in vzh. Evrope posveča graški sejem veliko pozornost. Med 12 državami, ki bodo letos poleg individualne udeležbe sodelovale na jesenskem sejmu tudi s svojimi kolektivnimi razstavami, jih je polovica z vzhoda — poleg Jugoslavije še Madžarska, Sovjetska zveza, Poljska, Romunija in Češkoslovaška. Na nasprotni strani pa bo po številu razstavljalcev najmočnejše zastopana Zahodna Nemčija, ki je spoznala, da nudi graški sejem zelo ugodno priložnost za navezavo stikov z vzhodnimi deželami; ravno tam pa vidijo nemški gospodarstveniki najboljše možnosti za razširitev svoje blagovne izmenjave.

Še eno posebnost graškega sejma je treba omeniti, to je grajsko poslopje, ki ga je sejemska uprava pred leti preuredila v posebno vrsto razstavišče. Tukaj prirejajo domača in inozemska podjetja tradicionalne vinske pokušnje. Letos bo v tem okviru posebna privlačnost razstava Madžarske, na 400 m² površine urejena restavracija z madžarskimi specialitetami ob pristni madžarski postrežbi in godbi.

Ob koncu še pogled v bodočnost: na graškem sejmišču nastaja nova razstavna hala na površini 10.000 m². Prvi del dvorane, ki bo stala 40 milijonov šilingov in bo pozneje služila tudi za razne prireditve, bo na razpolago že za pomladanski sejem 1969.

Svojevrsen ideal atomskih izvedencev

V mračnih jesenskih dneh, ko ljudje že potrebujejo ognja, da bi jih dvignil iz kimaosti, ki se loteva vse narave, nekaj o atomski bombi. Ne o navadni, recimo, takšni, kakor je uničila ali vsaj pobabila 200.000 ljudi v Hirošimi, temveč kar o termo-nuklearni ali, bolj po domače, vodikovi bombi.

Tudi Francozi se zdaj ponašajo z njo; v kratkem času sta eksplodirali kar dve njihovi vodikovi bombi. Kaže, da jim zdaj zavidajo to Italijani, zahodni Nemci in celo Švicarji. Njihovi diplomati so namreč dejali, da se je po zasedbi Češkoslovaške vojaški položaj v Evropi spremenil in da zdaj njihove države ne bodo podpisale pogodbe proti širjenju jedrskega orožja, ki so jo skuhali Američani in Rusi.

Za nečem sem zaman brskal po francoskih listih: koliko stane takšna bomba. Vsekakor je zanimivo vprašanje, če pomislimo, za koliko milijonov dol. zlata so Francozi že morali prodati, odkar so si v maju privoščili enomesečno brezdelje. Nekaj takšnih bomb bi verjetno odtehtalo vse zlato, ki so ga zapravili v maju. Povedali pa so, da so njihovi izvedenci potrebovali 8 let, da so se od navadne „nerodne“ atomske bombe tipa Hirošima (z eksplozivno močjo 20 kilovatov, to je 20.000 ton) povzpeli do termo-nuklearne (vodikove) bombe.

Preprostim bralcem razlagajo francoski izvedenci to reč nekako tako-le: Vodikova bomba sestoji pravzaprav iz dveh bomb, dveh sestavnih delov, iz navadne (atomske) na uran in termo-nuklearnega goriva na tritij in deuterij. Ta nekako poživi prvo in ji da strahovit polet. Eksplozivno silo navadne atomske bombe merimo s kilotonami (po 1000 ton razstreliva TNT), pri termo-nuklearni bombi pa moramo seči po vse drugačnem merilu: megatoni (milijonih ton razstreliva).

Francozi pišejo, da imajo verjetno najmočnejšo vodikovo bombo Rusi, in sicer z eksplozivno silo 73 megaton (73 milijonov ton); škoda, da ne povedo, koliko vlakov navadnega streliva bi bilo potrebnih, da bi dobili takšno eksplozivno moč. Pišejo pa, da atomska bomba na oplemeniten uran 235 razvija z eksplozijo toploto do 100 milijonov stopinj — voda vre že pri 100 stopinjah — ko izzove stopitev termo-nuklearnega goriva v vodikovi bombi. Ko bi mogli ujeti to strahovito toploto in jo shraniti za zimski čas!

Se druge lepe lastnosti ima vodikova bomba. Čim više se razpoči, toliko strašnejše je njen učinek. Izvedenci pravijo, da je najbolje, ako pride do eksplozije v višini 25 do 80 kilometrov. In kakšen je ta učinek, nam pove gotovo ruski izvedenec za eksplozije general Pokrovski. Vodikova bomba, ki se razpoči na tej višini, vname požare na zemlji v krogu s premerom 300 km. Takšna bomba se ne zmeni, s kakšne strani piba veter, ako že piba. Učinek je v vsakem primeru enak.

In vendar kakšna sreča za človeštvo! Niti atomski izvedenci niso brez ideala: zgraditi tako mogočen satelit-bombnik, ki bi ponesel veliko vodikovo bombo tako visoko, da bi eksplozija na ustrezni višini lahko takoj uničila vso sovražnikovo deželo... Ta res visoki cilj, tako računajo, bodo Američani ali Rusi dosegli med leti 1970 in 1980. Tedaj bo človeška modrost dosegla višek oboroževanja. Verjetno tudi konec.

(Gospodarstvo)

JUGOSLAVIJA:

Razvoj zunanje trgovine

v prvih osmih mesecih tega leta

Po zadnjih statističnih podatkih je v prvih osmih mesecih letošnjega leta Jugoslavija izvozila industrijskega blaga v vrednosti 8068 milijonov din, kar je za 6 odstotkov več kot v istem obdobju lani. V skupni vrednosti približno za 550 milijonov ali

jugoslovanskega izvoza je in- za 4 odstotke več kot lani v prvih osmih mesecih. Primanj- kljaj v zunanjetrgovinski bla- govni izmenjavi je s tem do- segel 4,6 milijarde din, kar je za 13 odstotkov več kot lani.

14.516 milijonov din, kar je lani.

Meseca avgusta je vrednost uvoza dosegla doslej največji mesečni obseg, saj je Jugoslavija letos avgusta uvozila za več kot 2 milijardi din blaga, kar je za približno 14 % več kot v letošnjem juliju oziroma za 28 % več kot avgusta lani. Prav tako pa predstavlja avgust ugoden mesec tudi glede izvoza, kajti vrednost jugoslovanskega izvoza je dosegla blizu 1.320 milijonov din, kar je za skoraj 14 % več kot je znašala vrednost izvoza v lanskem avgustu.

V primerjavi z lanskim letom je v prvih osmih mesecih tekočega leta občutno zlasti zaostajanje izvoza kmetijskih proizvodov. Na tem področju je izvozila Jugoslavija letos za 1704 milijone din, kar je za približno 12 % manj, kot je znašal ustrezen izvoz lani. Udeležba izvoza kmetijskih proizvodov v celotnem izvozu je znašala letos 17 %, lani pa 22 %. Nazadovanje so zabeležili predvsem pri izvozu živine, mesa, koruze in še drugih kmetijskih pridelkov, kar gre v prvi vrsti na račun uvoznih omejitev, ki jih je uvedla Italija. Zaradi tega je Jugoslavija v prvih osmih mesecih letos izvozila v Italijo za polovico manj govejega mesa, za 60 % manj svinjskega mesa, za polovico manj koruze in za 17 % manj konj.

Izredno visok uvoz v letošnjem avgustu so povzročile zlasti večje dobave reprodukcijskega materiala in opreme. Sploh predstavlja vrednost uvoza reprodukcijskega materiala 56 % vrednosti celotnega uvoza v letošnjem letu, medtem ko se je uvoz opreme povečal za 25 % ter znaša njegova udeležba na celotnem uvozu letos 25,4 %, lani pa je znašala 21 %. Nasprotno pa se je v prvih osmih mesecih letošnjega leta uvoz blaga za široko potrošnjo zmanjšal za 6 %, uvoz hrane za več kot 40 %, ostalo blago za široko potrošnjo pa beleži pri uvozu porast približno za četrtino.

Letos se je v omenjenem obdobju zmanjšal zlasti uvoz surovih kož, umetnih gnojil, rastlinskih olj in polizdelkov iz jekla, nasprotno pa je bil zabeležen porast uvoza pri kovinskih rudah (za 75 %), črnem premogu (za 25 %) in anilinskih barvah (za 20 %), medtem ko je uvoz tekstilnih vlaken (predvsem bombaža) ostal približno na enaki ravni kot v prvih osmih mesecih lanskega leta.

Drobni dogodki

■ Nizozemska je letos v prvem polletju v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta prodala zemeljskega plina podvojila. Unija za zemeljski plin je namreč letos prodala skupaj 6,4 milijarde kubičnih metrov plina proti 2,8 milijarde kub. metrov v prvem polletju lani. Še močnejše je porasel izvoz: lani je v prvih šestih mesecih znašal komaj 240 milijonov kub. metrov, letos v istem obdobju pa že 1,9 milijarde kub. metrov. Spričo tega razvoja računajo, da bo letošnja celoletna prodaja dosegla vrednost 14 milijard kub. metrov, medtem ko je lani predstavljala le 7 milijard.

■ V tretjem četrtletju 1968 je Amerika kupila od Francije za 220 milijonov dolarjev zlata, za nadaljnjih 30 milijonov dolarjev zlata je kupila Amerika na Nizozemskem ter za 50 milijonov v Veliki Britaniji. Zahodna Evropa je v tem obdobju prodala za 167 milijonov dolarjev več zlata, kakor ga je kupila. Azijske dežele so kupovale zlato v Ameriki za 157 milijonov dolarjev, v Latinski Ameriki (11,6 milijona), v Novi Zelandiji (1,8 milijona) in v afriških deželah (za 10,5 milijona dolarjev).

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — V ponedeljek je prispel na večdnevni obisk v Jugoslavijo etiopski cesar Haile Selasie. Na Brionih je imel razgovore s predsednikom Titom. Temu srečanju tudi v mednarodni javnosti pripisujejo važen pomen, saj je do njega prišlo v času, ko se je napetost v svetu zaradi zasedbe Češkoslovaške nevarno zaostroilo, ravno zaradi tega pa igrajo veliko vlogo prizadevanja nebloksovskih dežel, kakršni sta tudi Etiopija in Jugoslavija, katerih vodilni predstavniki so se ponovno zelo aktivno in iniciativno zavzemali za miroljubno reševanje sporov ter enakopravno in prijateljsko sožitje med narodi.

WASHINGTON. — Ameriški podpredsednik in predsedniški kandidat demokratične stranke Hubert Humphrey je pozval ameriški senat, naj ratificira sporazum o prepovedi širjenja jedrskega orožja. Če Amerika tega ne bo storila, je dejal Humphrey, potem bodo tudi druge države zavlačevale s potrditvijo tega sporazuma; če pa bo nastala zakasnitev, potem obstoja sploh nevarnost, da sporazum ne bo začel veljati. Hkrati je Humphrey napovedal, da si bo — če bo izvoljen za predsednika Amerike — prizadeval za prekinitev tekmovanja v oboroževanju. Opozoril je, da sta se Amerika in Sovjetska zveza že sporazumeli o začetku pogajanj glede omejevanja jedrskega oboroževanja.

MOSKVA. — Sovjetski znanstveniki so zabeležili nov uspeh pri razvijanju vesoljskih poletov. Vesoljska postaja „Sonda-5“, ki so jo izstrelili 15. septembra na pot proti Luni, je 18. septembra v razmeroma majhni razdalji obkrožila Luno, 21. septembra pa se je spet spustila v zemeljsko ozračje ter pristala v Indijskem oceanu. Predvideni načrt znanstvenih raziskav so pri tem popolnoma uresničili ter tako sovjetski kot tudi ameriški strokovnjaki ugotavljajo, da pomeni ta uspešno izvedeni poizkus enega najvažnejših dosedanjih podvigov na področju vesoljskih raziskav ter odločen korak po poti na Luno.

KAIRO. — V resoluciji, ki so jo sprejeli ob zaključku kongresa arabske socialistične unije, poudarjajo neizogibnost boja za osvoboditev zasedenega ozemlja ter odstranitev posledic izraelske agresije. Na kongresu so izrazili upanje, da je pričakovati v tem boju arabsko zmago, ter sklenili, da mora narod usmeriti vsa svoja prizadevanja v ta cilj.

WASHINGTON. — V tem letu se je močno povečalo število dezerterjev iz južnovietnamske vladne vojske. Po informacijah iz ameriških vojaških krogov je v prvih šestih mesecih dezerterilo najmanj 60.000 južnovietnamskih vojakov, medtem ko so lani našli le 10.000 dezerterjev. Od začetka vojne v Vietnamu pa je vrste vladne vojske zapustilo že več kot 365.000 vojakov.

BERLIN. — V zvezi z dogodki na Češkoslovaškem politični opazovalci ugotavljajo, da so kritično točko dosegli tudi odnosi med obema nemškima državama. Vzhodni Nemčiji obtožujejo Zahodno Nemčijo kot glavnega krivca za „protirevolucijo“ na Češkoslovaškem ter ji očitajo, da si prizadeva za spremembo sedanjih razmer v Evropi. Sem spadajo tudi zadnja opozorila Sovjetske zveze na nekatere člene ustanovne listine OZN ter trditve v sovjetskih krogih, da ima Sovjetska zveza možnost intervencije proti obnavljanju agresivne politike v državah, ki so bile med drugo svetovno vojno sovražnice. Zahodne velesile Amerika, Anglija in Francija so v skupni izjavi zagotovile, da bi vsako intervencijo Sovjetske zveze v Zahodni Nemčiji smatralo za napad, ki bi izzval protiukrepe.

PEKING. — Podpredsednik kitajske vlade in zunanji minister Čen Ji je znova napadel „ameriški imperializem in sovjetski revizionizem“. Zlasti je kritiziral politiko obeh velesil na Srednjem vzhodu ter hkrati pristavil, da je okupacija Češkoslovaške okrepila ameriške položaje na Srednjem vzhodu.

OSLO. — Ravnatelj Nobelovega inštituta August Schou je izjavil norveškemu časopisu „Morgenblatt“, da je doslej kandidiralo 48 oseb za Nobelovo nagrado za mir leta 1968. Ni navedel imen kandidatov, pač pa je zagotovil, da bo posebni parlamentarni odbor za Nobelovo nagrado objavil svoj izbor še pred 15. novembrom. Med predlaganimi kandidati je baje tudi češkoslovaški voditelj Aleksander Dubček.

BONN. — Po pisanju vodilnih zahodnonemških časopisov so „umirjeni krogi“ socialdemokratske stranke baje „z odporom“ sprejeli zahteve kanclerja Kiesingerja za krepitev atlantskega pakta in sploh za vodenje politike sile. Tajna študija SPD menda opozarja, da ni treba dramatizirati sedanjega položaja na Češkoslovaškem, zato tudi ni treba povečati prizadevanj NATO, marveč naj bi počakali na nadaljnji razplet na Vzhodu.

Koroški visokošolski tedni

V ponedeljek so se v Celovcu začeli XVI. koroški visokošolski tedni. Slavnostna otvoritev je bila v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu. Vodja kulturnega referata deželne vlade dvorni svetnik dr. Polley je uvodoma pozdravil veliko število častnih gostov, med katerimi so bili deželni glavar Hans Sima, namestnik deželnega glavarja dr. Weissmann, zastopniki državnih, deželnih in cerkvenih oblasti. Poseben pozdrav pa je veljal rektorju graške univerze dr. Otfu Burkhardu, vodji komisije za koroške visokošolske tedne univ. prof. dr. Franzu Sauerju in predvsem predavatelju univ. prof. Aloisu Ederju.

Glavna tema letošnjih koroških visokošolskih tednov „Humanizem in humanost kot rešitev človečnosti“ stoji v neposredni zvezi z zaželeno koroško visoko šolo in je v današnjem času povsem aktualna, je menil dr. Polley.

Deželni glavar Sima je v svojem nagovoru poudaril, da so teme koroških visokošolskih tednov bile tudi v preteklih letih aktualnega značaja. Tako je tudi letos. Dogodki na Češkoslovaškem so letošnji temi podelili še posebno aktualnost. Tradicija Koroške je odprtost in toleranca, je menil deželni glavar.

Deželni glavar Sima se je zahvalil rektorju prof. dr. Burkardu in univ. prof. dr. Sauerju kot zastopnikoma graške univerze, ki je po koroških visokošolskih tednih v Celovcu dala velike spodbude za ustanovitev lastne koroške univerze. Zahteva po lastni univerzi ni stvar prestiža, temveč izraz resnične potrebe, je rekel deželni glavar, koroška univerza pa ima velik pomen ravno na stikališču treh kulturnih krogov. Avstrijska univerza v Celovcu pomeni prilagoditev času ter delo za bodočnost in izpolnitev določene funkcije v kulturnem prostoru Alpe-Adria. Za to posebno situacijo je prosil tudi rektorja prof. dr. Burkarda za razumevanje.

Rektor prof. dr. Burkard se je v svojem govoru bavil s silnim napredkom znanosti. Na drugi strani pa vsak dan doživlja človek nove vojne in izbruhe novih problemov, ki lahko privedejo do oboroženega spopada. Politični problemi tudi v času atomske bombe še niso rešeni.

Srečanje slovenistov v Novem mestu

Le dva tedna je še do občnega zbora Slavističnega društva Slovenije, priprave zanj so v polnem teku. Občni zbor bo po mariborskem dogovoru pred dvema letoma tokrat v Novem mestu, dolenjski metropoli, ki je dala slovenski književnosti vrsto pomembnih kulturnih in znanstvenih delavcev, enega svojih zadnjih vrhov pa je dosegla v burnem nastopu slovenskih ekspresionistov. Člani slavističnega društva Slovenije že poročajo novomeški podružnici o svoji udeležbi na tem srečanju slavistov.

Občni zbor društva bo v dobri meri posvečen 50-letnici smrti Ivana Cankarja. O njegovem delu in o umetniku bosta razglabljala v referatih dr. Kreft in dr. Petre, novomeška podružnica pa je sklenila prispevati referat na temo „Delež Dolenjske v slovenski književnosti“. Vsekakor bo prinesel letošnji občni zbor vrsto zanimivih razgovorov o slovenski književnosti, o slovenskem jeziku, prav tako pa tudi o delu slovenistov na slovenskih srednjih in nižjih šolah. V delo učiteljev slovenskega jezika in dijakov na srednjih šolah na Dolenjskem pa bo zbor vnesel svežino in razgibanost.

Novomeška podružnica Slavističnega društva Slovenije, njen predsednik je pesnik in prevajalec Severin Šali, podpredsednik pa prof. Jože Sever, letošnji referent, se na občni zbor že dlje časa pripravlja. Zagotovljena pomoč občinske skupščine Novo mesto ter še nekaterih kulturnih zavodov v Novem mestu in Metliki pričajo o zanimanju in razumevanju za to delovno srečanje slovenistov. Novomeška podružnica je pripravila program spoznavanja udeležencev občnega zbora s kulturnozgodovinskimi zanimivostmi ožje Dolenjske. Študijska knjižnica Mirana Jarca pripravljala razstavo knjižnih del, v Metliki si bodo udeleženci občnega zbora ogledali muzej, spoznali se bodo z izvirnimi belokranjskimi plesi ter z

Človek je zaradi tega mnogokrat zelo potr. Prav posebno pa so potrli znanstveniki, ki so bistveno pri-

Slovensko amatersko gledališče v novi sezoni

Vsa gledališča pripravljajo prve premiere v novi igralski sezoni. Nekatera gledališča so že začela z novo sezono, druga pa nameravajo otvoriti sezono v nekaj dnevih. Tudi slovensko amatersko gledališče — ljubljanski Sentyakob — se seveda pridno pripravlja na prvo uprizoritev. O novi igralski sezoni slovenskega amaterskega gledališča je povedala Ida Marinčič, predsednica upravnega odbora Sentyakobskega gledališča, da mislijo tudi letošnjo igralsko sezono začeti s slovenskim delom. Tokrat je na vrsti Jurčičev „Sosedov sin“ v dramatisaciji in režiji Draga Pogorelca-Karusa. Premiera bo okrog 15. oktobra. Vzponredno pripravlja režiser France Penko zabavno Schubertovo komedijo „Zveza za vse življenje“, katere premiera je napovedana za konec oktobra oziroma prve dni novembra.

V tej sezoni misli Sentyakobsko gledališče uprizoriti po tretji premieri, Görnerjevi „Pepelki“, ki jo bodo pripravili za najmlajše gledalce za novo leto, še priljubljeno Golarjevo „Vdovo Rošlino“, Finžgarjevo „Našo kri“, Thomasovo „Groz-

spevali k napredku znanosti. Nekateri pesimistični znanstveniki so celo mnenja, da z napredkom znanosti in razširitvijo tehnike človek vedno bolj osurovi in postane duhovno pohabljen. Visokošolski tedni, ki izvirajo iz potrebe prebivalstva po duhovni dopolnitvi, so znak za to, da ni na mestu tak pesimizem. Tema visokošolskih tednov naj bi pomagala iskati pot iz te zagate.

Predavanja koroških visokošolskih tednov niso omejena na Celovec. Predavatelji bodo govorili tudi v Beljaku, Šmohoru, Wolfsbergu in Št. Vidu ob Glini.

ljivko“ ter Nestroyevega „Utopljenca“.

Tudi svetovna klasika ima v repertoarju Sentyakobskega gledališča svoje stalno mesto. Vsako sezono uprizorijo vsaj eno klasično delo. V zadnjih letih so kar trikrat po vrsti uprizorili Shakespearove umetnine, letos pa so segli po francoski klasiki in se odločili za Moliera in njegove „Scapinove zvijače“.

Konec septembra pa bodo začeli popravljati tudi dvorano. Dela bodo trajala ves oktober. Igralci upajo, da bodo kljub tem potrebnim delom mogli več ali manj neovirano delovati. Pri tem upajo, da bo publika tudi v tem času zahajala v gledališče.

Z gostovanji po Sloveniji si Sentyakobsko gledališče še ni na jasnem. Na premiere mislijo povabiti predstavnike kulturnoumetniških ustanov iz vse Slovenije. Če jim bodo predstave všeč in če bodo zanje kazali zanimanje, se bo gledališče dogovorilo o gostovanjih.

Ida Marinčič se ukvarja z gledališčem že štirideset let, v Sentyakobu pa deluje že nad dvajset let. Prav tu je dosegla tudi svoj igralski vrh in odigrala nekaj pomembnih vlog, med njimi nepozabno Pasaverico v „Visoki kroniki“. Poleg aplavzov publike (večkrat tudi na odprtem odru) ji je gotovo največje zadoščenje Linhartova plaketa. To odlikovanje podeljuje gledališkim amaterjem vsako leto na republiškem srečanju amaterskih odrov Zveza kulturno prosvetnih organizacij Slovenije. Ida Marinčič je to visoko priznanje prejela letos na jesenicah. Kot igralka pričakuje od letošnje sezone mnogo lepih in zanimivih vlog.

Knjižni sejem v Frankfurtu

Pretekli teden so v Frankfurtu slovesno otvorili XX. knjižni sejem. Je to ena največjih tovrstnih prireditvev na svetu. Na knjižnem sejmu sodeluje letos 52 držav. 3013 razstavljalcev kaže na površini 36.000 m² svoje knjižne izdaje. Med 180.000 naslovi je 60.000 novih. V posebni razstavi so zbrane „najlepše knjige leta 1967“ in dela letošnjega nositelja mirovne nagrade nemškega knjigotrštva, senegalskega državnega prezidenta in pesnika Leopolda Sedarja Senghor-ja.

Na letošnjem knjižnem sejmu so se zopet srečali funkcionarji vzhodnih dežel in predstavniki velikih založniških hiš zapadnih dežel. Vedno bolj izginja s površja knjigotrštva lastnik. Velike založniške hiše na zapadu ne vodi več en sam lastnik, temveč je udeleženih pri vsaki založbi več finančno močnih oseb. Male založniške hiše se morejo držati samo še tako, da iznajdejo vedno nova pota in nove načine tiska, ali pa se morajo specializirati na gotove kroge v družbi. Tako se je nemška založba Langewische-Brandt specializirala na izdajo knjig za stare ljudi. Toda idejo so kmalu pograbile velike založniške hiše, mala založba pa mora poiskati nove možnosti za obstoj. Male založbe v Zapadni Nemčiji izdajajo rade tudi prozo; imajo s tem nepričakovan uspeh. Imenovana založba je leta 1966 izdala zbirko povesti pisateljice Gabriele Wohmann. Prodala je 3500 izvodov te zbirke. To je za nemške razmere že velik uspeh, ako pomislimo, da tudi velike založniške hiše ne prodajo več kot 1000 izvodov kake zbirke še manj poznane pisateljice ali pisatelja.

Posebno skupino tvorijo založbe, ki izdajajo samo tako imenovane žepne knjige. Teh založb je v Zapadni Nemčiji precej. Med najbolj znanimi so: založ-

ba dtv (deutscher Taschenbuchverlag), Goldmann, Rowohlt, Fischer, Suhrkamp in druge.

Na knjižnem sejmu v Frankfurtu sodeluje v skupni razstavi 83 avstrijskih založb, 41 avstrijskih pa razstavlja v posameznih oddelkih. Avstrijske založbe so udeležene tudi na razstavi „Najlepše knjige leta 1967“ in drugih posebnih razstavah. Najdražja knjiga letošnjega sejma je brez dvoma knjiga z dvajsetimi radiranki avstrijskega slikarja in grafika Oskara Kokoschke, ki jo je izdala neka frankfurtska založba v nakladi 120 izvodov; knjiga stane 41.000 šilingov.

Razne založbe podpirajo tudi meceni. V prvi vrsti so to industrialci, ki imajo na razpolago dosti denarja. Deloma si seveda pričakujejo tudi kakšen dobiček. Toda največ mecenov po nekaj letih zgubi interes, ali pa ni več pripravljenih podpirati z znanimi vsotami knjižno produkcijo.

Letos so odgovorni izdelali za sejem posebne predpise. Toda že pri podelitvi mirovne nagrade nemškega knjigotrštva afriškemu politiku in pesniku je prišlo do študentskih demonstracij, ki so se jih v Frankfurtu najbolj bali. V vrstah nemških radikalno-demokratskih študentov je protestiral tudi Daniel Cohn-Bendit, vodja študentskih nemirov v Parizu. Politika, ki je s pomočjo solzilnega plina razpršila demonstrante, je pripila tudi Cohn-Benditu. Zaradi študentskih nemirov so zaprli knjižni sejem za obiskovalce. Demonstranti, ki so že prej vstopili na razstavišče, so zahtevali, naj založniki zapro razstavo. Številni razstavljalci, med njimi 15 pomembnih nemških založb, so nato zaprli svoje razstavne prostore. Še ni znano, kdaj bodo knjižni sejem zopet odprli za obiskovalce.

Dunaj pol stoletja

glavno mesto republike Avstrije

Pod naslovom „Dunaj — 50 let glavno mesto republike“ bodo na Dunaju prihodnji teden odprli posebno razstavo, ki bo v sliki in besedi prikazala vlogo in razvoj Dunaja v zadnjih petih desetletjih. Razstava bo urejena na arkadnem dvorišču dunajskega magistrata ter bo obsegala tri dele. Prvi del bo obsegal okoli 100 fotografskih dokumentov iz obdobja 1918—1968, v osrednjem delu razstave se bo pol stoletja republikanske prefeklosti Dunaja zvrstilo v filmu, zadnji del razstave pa bo skušal ustvariti videz Dunaja ob koncu tega tisočletja.

Na sliki vidimo arkadno dvorišče dunajskega magistrata z „Dioskopom“, posebne vrste paviljonom, v katerem si bo lahko 300 oseb hkrati ogledalo dokumentarni film o Dunaju kot glavnem mestu republike Avstrije.

„Mladi rod“ je stopil v novo leto

Čas veselega otroškega igranja je mimo. Šola se je zopet začela. Za nekatere otroke so se šolska vrata prvič odprla. Ko so se odprla šolska vrata, je izšla nova številka „Mladege roda“. Mladi rod letos že 18. leto uporabljajo učenci na ljudskih in glavnih šolah, ki obiskujejo dvojezičen pouk.

Tudi letošnja prva številka „Mladege roda“, ki obsega 24 strani, je okusno opremljena. V njej je mnogo zanimivega in poučnega branja, popestrnega s številnimi ilustracijami. Na notranji strani o vitka so navedene razne šolske knjige, ki jih uporabljajo naši šolarji pri njihovem učenju. Že kar prva pesem nas popelje v jesenski čas, ki je poln doživetja za otroke. Narava se prebarva skoraj vsak dan znova, dokler ne zapade prvi sneg. Ljudje in živali si nabirajo za zimo razne poljske pridelke. Mnogo zanimivega za otroke prinašajo „Novice iz narave“.

V novi številki „Mladege roda“ lahko beremo o „Strahu v koruzi“, o „Rudarju in gorskemu duhu“, o „Medvedih v Rutah“ in drugih zanimivostih. Zanimive pa so tudi kratke pesmice in pogovori ter drugi spisi. Otrok lahko nekaj zve tudi o Šponheim-ortenburških vojvodah in o mestih v 12. in 13. stoletju.

Avstrija obhaja letos novembra 50-letnico, odkar je postala republika. Tako je v „Mladem rodu“ v tej številki kratek oris avstrijske zgodovine od konca prve svetovne vojne do konca druge svetovne vojne, ko je avstrijska republika na novo zaživela po zlomu nacizma.

Novembra pa bo minilo tudi 50 let, odkar je umrl Ivan Cankar, največji slovenski leposlovni ustvarjalec. „Desetica“ Ivana Cankarja, ki je priobčena v tej številki Mladege roda nas spominja na to obletnico.

Ne manjka ugankarski kotiček ter rubrika otroških dopisov.

„Mladi rod“ bo gotovo tudi v novem šolskem letu zanimivo in koristno čtivo. Starši naj bi ga naročili za svoje otroke, da jim bo služil v šoli in doma.

Franjo Ogris

šestdesetletnik

Praznovanje življenjskih jubilejev je seveda osebna ali družinska zadeva, včasih pa je le treba, da se o enem ali drugem jubilarju spregovori beseda tudi v širši javnosti. Ko pišemo teh nekaj stavkov ob današnji 60-letnici Franja Ogrisa, potem ni naš namen, da bi članek izzvenel v mogočen slavo, marveč hočemo povedati le nekaj stvarnih podatkov o človeku, ki je deloval in tudi danes deluje na mnogih področjih našega narodnega življenja.

Franjo Ogris izhaja iz narodno zavedne Kopajnikove družine v Tuhach pri Radišah. Zaradi njegove nadarjenosti so ga starši poslali v (takrat slovensko) gimnazijo v Velikovu, po srednji šoli, ki jo je zaključil v Celovcu, pa je na željo staršev šel v celovško semenišče; pozneje je nadaljeval študij na dunajski univerzi kot študent prava. V Mariboru, kjer je bil zaposlen v tekstilni industriji, si je našel življenjsko družico ter osnoval družino.

Že od mladih let Franjo Ogris sodeluje v našem narodnem gibanju. Kot srednješolec je bil aktiven predvsem v domačem prosvetnem društvu na Radišah, kjer je deloval kot organizator in režiser raznih prireditiv. Na Dunaju se je udeleževal v Klubu slovenskih koroških akademikov ter poleg tega še v Slovenskem krožku, v katerem je kot tajnik dalj časa skrbel za živahno družabno srečevanje na Dunaju živčih Slovencev. V študentskih letih pa je deloval tudi kot korektor takratnega glasila koroških Slovencev ter bil neposredno povezan s celotnim življenjem in delovanjem slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Med zadnjo vojno se je Franjo Ogris vrnil na Koroško in se v domačem kraju vključil v protifašistično gibanje. Po zmagi nad nacizmom je pomagal pri obnavljanju slovenskih organizacij ter sega njegova dejavnost od domačega prosvetnega društva na Radišah do vodilnih forumov raznih naših političnih, kulturnih in gospodarskih organizacij in ustanov neprekinjeno vse do danes.

Posebej moramo na tem mestu omeniti njegovo dolgoletno sodelovanje pri „Slovenskem vestniku“, ki ga je več let vodil tudi kot glavni urednik vse do takrat, ko je moral zaradi zrahlanega zdravja za nekaj časa opustiti vsako napornejšo delo. Vendar pa je Franjo Ogris mnogostransko aktiven tudi še danes ter velja po prehodnem službovanju v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva zdaj njegova glavna skrb študijski knjižnici Slovenske prosvetne zveze.

Že uvodoma smo povedali, da ne nameravamo pisati slavošpevov. Vendar pa velja ugotoviti, da je ves po vojni razvoj zlasti naprednega gibanja koroških Slovencev tesno povezan z vsestranskim delom današnjega jubilarja, ki mu ob njegovi šestdesetletnici izrekamo naše prisrčne čestitke!

Jezikovni labor

za koroško visoko šolo

Pred nedavnim se je mudil v Celovcu prezident koncerna Philips, dipl. ing. Frits Philips. Ob tej priložnosti je visoki gost podaril deželi jezikovni labor za koroško visoko šolo. Darilno listino sta prevzela deželni glavar Sima in celovški župan Hans Ausserwinkler. Prezident koncerna je v svojem nagovoru želel, da bi se želja dežele in mesta po lastni univerzi čimprej uresničila. Labor obsega 20 popolnoma opremljenih sedežev. Darilo je zahvala deželi in mestu za plodno sodelovanje. Koncern je opremil s takimi jezikovnimi laboriji že okoli 40 avstrijskih šol in ustanov. Tak labor omogoča dijakom, da se hitro naučijo tujega jezika in predvsem pravilne izgovorjave.

Župan Celovca pa je prezidentu Philipsu podelil častno medaljo koroškega glavnega mesta.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tisk: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Seminar zamejske mladine

Zveza mladine Slovenije je pripravila od 20. do 22. septembra v Bohinju seminar zamejske mladine. Seminarja so se udeležili študentje iz Tržaškega, Gorice, Benečije in Koroške. Program seminarja je bil kvaliteten. Mladini iz zamejstva so govorili člana izvršnega sveta SR Slovenije Bojan Lubej in dr. Ernest Petrič, član IK CK ZKJ Mitja Ribičič, pisateljica Mira Mihelič ter glavni urednik „Problemov“ Pintar.

Bojan Lubej je govoril o slovenski narodnostni politiki, o položaju in perspektivah slovenske socialistične republike v okviru SFR Jugoslavije ter slovenski in jugoslovanski manjšinski politiki. V svojem referatu je nakazal položaj madžarske in italijanske manjšine v Sloveniji ter odnose med manjšino in večinskim slovenskim narodom, po drugi strani pa pojasnil manjšinsko politiko, ki jo zastopa Slovenija izven deželnih oziroma državnih meja. Poudaril je nujnost povezave slovenske manjšine na Koroškem in

v Italiji z matičnim narodom in nakazal potrebo po uveljavitvi teh manjšin na področju, kjer živita.

Član IK CK ZKJ Mitja Ribičič je govoril o aktualnih političnih in gospodarskih dogajanjih v Sloveniji oziroma Jugoslaviji s posebnim poudarkom na položaj v socialističnem svetu in v mednarodnih odnosih. Razgovor se je vrtil seveda pretežno okoli nastalega položaja v socialističnem svetu po napadu Sovjetske zveze in nekaterih njenih zaveznikov na Češkoslovaško. Kot je znano, je Jugoslavija ostro obsodila to dejanje. V širitvi sovjetskega imperializma vidi veliko nevarnost za svetovni mir. Mitja Ribičič je tudi povedal, da se bo Jugoslavija odločno uprla vsem poskusom vmešavanja v njene notranje zadeve. V svojih izjavah je nakazal pravico vsake države do lastne poti.

Dr. Ernest Petrič, Mira Mihelič in glavni urednik „Problemov“ so govorili o slovenski kulturni politiki s posebnim poudarkom na ustvarjanju enotnega slovenskega kulturnega prostora. Mira Mihelič je nakazala, kako se je z začetkom literarnega ustvarjanja začela razvijati tudi narodna zavest slovenskega naroda. V zadnjih dvajsetih letih se je slovensko kulturno ustvarjanje

Z GORNJE ŽAMANJE

V Količevi družini v Zgornjih Žamnjah so letos že drugi obhajali svatovsko slavo. Spomladi se je na Kmečki ohceti v Ljubljani poročil sin Miha z Marijo Pečnikovo iz Male vasi pri Globasnici. Pred nedavnim pa je stopila v zakonski stan še Micka Kapp in se poročila z Marlinom Hribnikom.

Miha kakor tudi Micka sta v našem kraju zelo poznana in priljubljena, predvsem kot prosvetna delavca v domačem društvu. Micka se je uspešno uveljavila zlasti kot organizatorka otroških prireditiv. Ker v domačem kraju nimajo mešanega pevskega zbora, se je kot pevka udeleževala pri sosednem društvu v Št. Vidu v Podjuni. Tam je pomagala tudi igralski skupini in se posebno odlikovala z risanjem odrskih scen.

Obema novoporočencema želimo obilo družinske sreče. Naša želja pa je seveda, da bi oba poleg družinskega življenja še naprej našla tudi časa za kulturno-prosvetno delo.

Koroška skrbi za razvoj šolstva

Da dežela skrbi za razvoj šolstva, se je ponovno pokazalo preteklo soboto pri otvoritvi nove glavne šole v Borovljah. Pedagoške „provinc“, območja, ki bi zaostajala za razvojem šolstva v mestih, praktično na Koroškem ni več. Koroška se trudi za čimprejšnjo uresničitev lastne univerze. Predpogoj za univerzo pa je razvito šolstvo dežele. Koroška se svoje dolžnosti povsem zaveda; z odstranitvijo pedagoških „provinc“ je rešila že v tem času naloge, ki so neobhodno potrebne za napredek v bodočnosti. Brez šolstva namreč nikjer ni napredka.

Tudi glavna šola v Borovljah je bila grajena iz tega vidika. Staro poslopje ni več odgovarjalo potrebam časa; vendar bodo tudi to poslopje prenovili in ga prepustili ljudski šoli. Novo poslopje glavne šole v Borovljah sta zgradili v skupnem naporu občina in dežela. Slavnostno otvoritve glavne šole se je udeležilo veliko število domačinov. Deželnega glavarja, ki je predal svojemu namenu novo poslopje, so pozdravili šolarji in godba na pihala boroveljske tovarne KESTAG. Med gosti je pozdravil boroveljski župan Sörgo še namestnika deželnega glavarja dr. Kerstniga, deželnega svetnika Bacherja, deželne in državne poslance, okrajne glavarje ter župane sosednjih občin. Kot predsednik občinske šolske zveze je podal nato poročilo o poteku gradnje.

Nova glavna šola v Borovljah razpolaga z osemnajstimi razredi, ki so moderno opremljeni. Stroški celotne gradnje so znašali 20 milijonov šilingov. Umetniško sta opremila novo poslopje koroška umetnika Gisela Hoke in Valentin Oman. Župan je v svojem govoru nakazal tudi zagotovino šolstva v Borovljah in povedal, da je bila prva šola v Borov-

ljah ustanovljena že leta 1777. Pri otvoritveni slovesnosti so sodelovali z recitacijami in pesmimi tudi šolarji. Po blagoslovitvi poslopja je deželni glavar Sima spregovoril o naporih dežele za dvig šolstva na Koroškem.

V mestu, ki ima toliko različnih nalog, je poudaril deželni glavar, je šola več kot središče izobraževanja. Šola je v takem slučaju most iz preteklosti v bodočnost in duhovno središče vseh generacij. V svojih nadaljnjih izvajanjih je deželni glavar povedal, da je koroški deželni zbor po sprejemu zakona o vzdrževanju osnovnih šol v letu 1959 sezidal v okraju Celovec-dežela 52 novih glavnošolskih razredov; pri tem so všteti razredi nove glavne šole v Borovljah. V ta namen je dežela izdala 58 milijonov šilingov. Po vsej deželi pa je bilo v tem obdobju zgrajenih 30 novih glavnih šol s 344 razredi, za kar je bilo potrebnih več kot 300 milijonov šilingov. V naslednjih letih namerava dežela po nujnostem načrtu zgraditi dodatnih 240 glavnošolskih razredov. Načrt pomeni vsekakor veliko finančno obremenitev dežele.

Deželni glavar je označil šolstvo kot stebler moderne družbe, kot pomemben faktor za razvoj gospodarstva. Sima se je zahvalil vsem, ki so sodelovali pri gradnji novega poslopja in želel učiteljem pri njihovem delu in učencem na poti njihovega izobraževanja veliko uspehov.

Direktor glavne šole Pigl se je zahvalil oblastem v imenu učiteljev in šolarjev za novo, moderno poslopje. Po otvoritvi so si domačini in gostje ogledali novo poslopje glavne šole, razstavo ročnih del in risb učencev ter umetniški prispevek Hokeja in Omana boroveljski glavni šoli.

Izlet naših žena

Zveza slovenskih žena vabi na

enodnevni izlet na Gorenjsko

ki ga bo priredila v sredo 16. oktobra 1968. Obiskale bomo med drugim Kranj, Begunje in Bled.

Odhod ob 6. uri zjutraj iz Dobrle vasi preko Celovca in Ljubelja. Nadaljnja obvestila (glede odhoda iz drugih krajev itd.) dobijo prijavljene udeleženke izleta še posebej.

Prispevek za vožnjo in kosilo znaša 120 šil. na osebo.

Prijave najkasneje do 11. oktobra na sedež organizacije v Celovcu, Gasometergasse 10; tel. štev. (0-42-22) 85-6-24.

razvijalo hitreje in intenzivneje kot kdaj koli. Slovenski kulturni prostor danes sega preko deželnih in državnih meja. Povedala je, da bo v kratkem izšel v Mariboru „Koroški zbornik“ v nemškem in slovenskem jeziku. V njem bodo predstavili širši javnosti na Koroškem slovenske pesnike in pisatelje oziroma širši javnosti na Slovenskem koroške nemške pisatelje in pesnike. V programu pa imajo podobno izmenjavo tudi z Dunajem. V Parizu so v francoščini izšle pesmi Srečka Kosovela. Izdaja je doživela velik uspeh, kajti Kosovel se je naenkrat pojavil na vrhu evropske poezije. V francoščini oziroma angleščini nameravajo izdati še druga dela slovenskih pesnikov in pisateljev. Tudi slovenska umetnost je prevzela pomembno vlogo v oblikovanju slovenske narodne zavesti. An-

gažirana literatura naj po besedah Mire Mihelič vodi do humanizacije človeštva in socializma. Glavni urednik Problemov je menil, da ne moremo ločiti kulture od politične in gospodarske strani nekega naroda. Kulturo podrejamo pogosto političnim in gospodarskim institucijam. Politični in gospodarski konflikti so po njegovem mnenju predvsem konflikti kultur. Kvarna je hegemonija nekega kulturnega naroda, pa tudi neko zapiranje vase. Dr. Ernest Petrič je v svojih šestih tezah nakazal težkoče slovenskega kulturnega izživljanja. Slovenski narod hoče postati moderen narod. Na tej poti mora premagati veliko težav, predvsem finančnega značaja, saj mora kulturno ustvarjanje nositi 1,5-milijonski narod. Predlagal je, da se stil dela na kulturnem področju spremeni in prilagodi modernim zahtevam. Sistem je zankrat preveč uradniški.

Zadnji dan so udeleženci seminarja razgovarjali o sodelovanju zamejske mladine z mladino v Sloveniji. Pri tem sodelovanju je treba iskati predvsem osebne zveze in zveze med posameznimi društvi in ustanovami. Zveza mladine Slovenije bo podpirala taka sodelovanja.

Udeleženci seminarja so po posameznih predavanjih živahno poslegli v diskusijo.

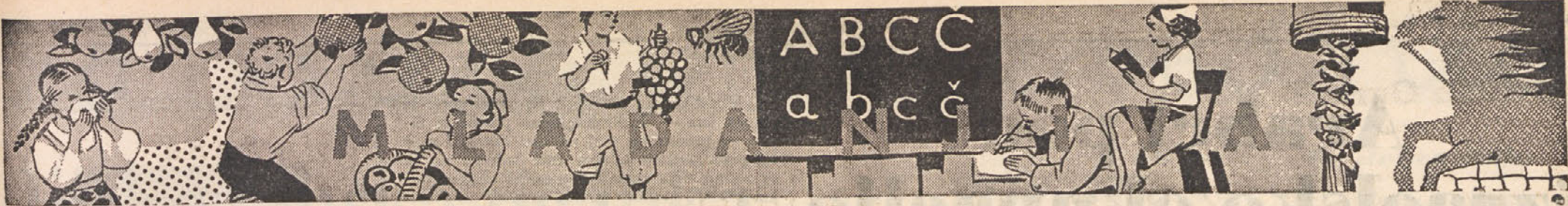
B I L Č O V S

Nekaj let obstoja pri nas društvo, ki se imenuje „Trachtenverein Schneerose“. Zadnji čas je to društvo sprožilo zbiralno akcijo za nabavo noš. V ta namen izdaja posebne izkaznice z navedeno vsoto 10 šil. Te izkaznice nosijo prav za naše razmere posrečen napis: Was schöneres kann kein Mensch verben, als ererbten Väterbrauch, wo diese Bräuche sterben, stirbt des Volkes Blüte auch. Po slovensko bi se dal ta napis sledeče tolmačiti: Lepše dediščine nihče ne more zapustiti, kot so podedovane očetove navade, kjerkoli te navade zamrjejo, zamrje tudi cvet naroda.

Vsem nam velja ta pametni poziv. Kdor se kot sin nemških staršev čuti povezanega z nameni omenjenega društva, temu vsa čast. Vsak potomec, sin ali hčerka slovenskih staršev pa naj goji in čuva dediščino svojih slovenskih staršev. H temu spadajo vse navade in običaji, ki so bili tisočletje last naših prednikov. Prav posebno živa in dragocena dediščina pa je naš materin jezik. Zato res čuvajmo to svetinjo in ostanimo zvesti starim slovenskim izročilom. Na to nas opominja tudi nemški napis, ki ga širi nemški Trachtenverein.

K O L E D A R

Pelek, 27. september: Koz. in D.
Sobota, 28. september: Venčeslav
Nedelja, 29. september: Mihael
Ponedeljek, 30. september: Hieronim
Sreda, 1. oktober: Remigij
Torek, 2. oktober: Angeli var.
Četrtek, 3. oktober: Terezija

Družabne igre

IGRA Z BALONČKI

Do pet igralcev se razporedi na koncu sobe ali predsobo. Vsak dobi napihnjen balonček in ga mora, ne da bi pri tem uporabljal roke, suvati z glavo do cilja na drugi strani sobe, označenega s stoli ali kredo. Kdor balonček izgubi (če mu pade na tla), mora pričeti znova.

NAPIHOVANJE BALONČKOV

Več možnosti jo, kako lahko z napihovanjem balončkov priredimo igro, ki poteka zanimivo in napeto. Nekaj primerov:

a) zmaga tisti, ki z napihovanjem pripravi balon do tega, da počni — in sicer brez igle ali nohtov;

b) zmagovalca je, kdor s petimi močnimi izdihni napihne največji balon;

c) za najboljšega napihovalca imenujemo tistega tekmovalca, ki mu uspe, medtem ko po eni nogi skače po sobi, v 60 sekundah napihniti največji balon;

č) za prav dobre specialiste: mojster je tisti, ki se mu najhitreje posreči napihniti dva balona, in sicer tako, da izmenično pihne najprej v prvega, potem pa v drugega.

ISKANJE URE

Enemu od povabilencev zavežemo oči. Poklekni tista v sredini kroga, ki ga naredijo opazovalci. V razdalji 2 do 3 metrov položimo na tla uro, ki jo mora žrtev najti, ne da bi uporabila za iskanje svoje roke. Za to igro je potrebna popolna tišina. Če bo iskalca prisluškoval ob parketu, bo uro prav hitro našel.

ŠVEDSKO STRELJANJE

Za to igro potrebujemo samo kos papirja, na katerega smo začetni dva kroga s skupnim središčem. To tarčo pritrdimo na vrata ali na zid v višini ramen. Prvi „strellec“ se postavi 4–5 metrov od cilja, nameri vanj z iztegnjeno roko in kazalcem, potem mu zavežemo oči, on pa mora kar se da počasi iti proti cilju. Dovoljeni so trije poskusi. Pogosto grede val trije strelci v prazno.

Različica te igre je: na prazno steklenico pritrdimo škatlino vžgalice. Strellec mora iz razdalje dva do tri metre z iztegnjeno roko in kazalcem — to pot z nezavezanimi očmi — hitro iti proti škatlici in jo poskušati vreči s steklenice. To je težje, kot se zdi na prvi pogled.

Zabavno je tudi, če poskušata dva igralca z iztegnjeno roko in kazalcem zadeti v kazalec nasprotnika.

V davnih časih je imel neki šah silo lepo hčer. Vanjo se je zaljubil sin revnega kmeta. Oče ni dolgo premišljal — poslal je na carski dvor snubce.

Car se je posmehnil in se začudil, kako si tak revež drzne sploh pomisliti na njegovo hčer. Rekel pa je:

— Naj bo, dam mu hčer, če se izuči obrti, kakršne ni na svetu.

Kmet se je odločil, da bo dal sina v uk raznim mojstrom. Najprej ga je odpeljal k nekemu kašmircu (izdelovalcu preprog —

Uzbeška pravljica

Kašmirski čarodej

op. ured.), ki je slovel kot velik mojster. V resnici pa ni kašmirec nikogar ničesar naučil, marveč je svoje učence samo z lakoto mučil, da so celo umirali.

Ta kašmirec pa je imel hčer — čarodejko. Ko je zagledala fanta, ji je bil takoj zelo všeč in začela ga je skrivaj učiti vseh umetnij, ki jim je bil kos samo kašmirec.

Čez nekaj časa je prišel revež po svojega sina. Fant se je vrnil zadovoljen domov in povedal očetu, česa vsega se je naučil. Oče ga je pohvalil in rekel ponosno:

— Jaz bi pripravil gostijo in povabil prijatelja, ampak kaj, ko ni doma niti žlice moke, niti prgišča riža.

Hči kašmirskega čarodejca pa ni naučila fanta le različnih obrti, marveč tudi skrivnih rotitev.

— Nikar ne skrbite, oče, — je rekel fant.

— Zdaj se bom spremenil v iskrega konjadirkača, vi me pa odpeljite na konjski bazar in me prodajte za tisoč zlatnikov. Pa bova imela s čim živeti.

France Bevk mladini

na pot v novo šolsko leto

Ko sem bil še šolarček, sem imel nekaj svojih knjig. To se mi je zdelo zelo imenitno. Saj ni bilo veliko, morda pet ali šest. „Jama nad Dobrušo“, „Vrtomirov prstan“, „Repoštev“, vseh se niti ne spominjam. In vse so imele živo pisane platnice, kupil sem jih — zdaj eno, zdaj drugo — na kakem sejmu.

To je bila moja knjižnica — moje bogastvo. Še omeniti mi ni treba, da sem jih — ker so bile pač moje — imel pogosto v rokah in sem jih več kot samo enkrat prebral. Hodil sem jih gledat in sem jih prešteval, če so se pomnožile.

Nekoč posebno mladinskih knjig ni bilo tako na pretek kot danes. A tudi denar je bil tedaj zelo redek. Šolarček je težko prišel do njega. Če pa se je zgodilo, da sem kako knjigo dobil v dar, je bilo pravo čudo.

In vendar se mi jih je polagoma nabralo, da so mi pomenile pravi zaklad. V mislih imam tisti čas, ko še nisem hodil v mestne šole. Hranil sem jih v globokem predalu stare skrinje. K njim sem se zatekal v dežju, ko zunaj ni bilo za nobeno pametno delo. Prebiral sem jih in se z njimi kratkočasil...

Toda ni moj namen, da bi govoril samo o sebi in se hvalil. Rad bi vas navdušil, da bi si sami omislili knjižnice. Dandanes mladinske knjige niso tako redke in tudi starši radi naredijo otrokom s kako novo knjigo veselje. Pri tem ne mislim samo na tiste knjige, ki jih potrebujete v šoli. Mnoga knjiga, ki ti je enkrat naredila radost, te bo čez nekaj časa znova zamikala. In kako lepo je, če imaš to knjigo doma, v svoji knjižnici. Zopet ti bo v veselje. Tiste knjige, ki so mi bile v užitek kot šolarčku, še vedno rad vzamem v roke. Tako mi je pri srcu, kakor da se ob njih pomladim.

Poskusite to tudi vi. Videli boste, kako prijetno je med knjigami, kot med svojimi dobrimi znanci. In ne bojte se, ampak kako lepo knjigo znova preberite. Knjiga, ki je ni vredno dvakrat brati, tudi ni vredna enkratnega branja. Tako mislim. Zato imam rad svojo knjižnico, ki je moje bogastvo. Knjige so moji prijatelji, ki me nikoli ne zapustijo, če me tudi ves svet zapusti.

France Bevk

Fant je izrekel zakletev in se spremenil v konja. Kmet ga je odgnal na bazar in ga prodal carskim konjušnikom. Ko pa se je vrnil domov, je našel sina doma. Kmet se je začudil in se neznansko razveselil.

— Imenitno bi bilo, če bi imela toliko denarja, da bi si kupila kaj zemlje, — je rekel.

— Prav, — je odvrnil fant.

Ko je bil naslednji konjski bazar, se je fant spremenil v velbloda. Kmet ga je odpeljal na bazar. Tam ga je zagledal kašmirec in takoj uganil, da je to njegov nekdanji učenec. Kupil ga je in odgnal domov.

— Prinesi nož! — je velel hčeri.

Hči je kajpak takoj uganila, za kaj gre. Saj je bila čarodejka.

— Ne vem, oče, kam se je del ta nož. Dajte, naj jaz podržim velbloda, vi pa, prosim, poiščite nož.

Oče je prepustil hčeri povodec, sam pa stopil po nož. Dekle pa je povodec spustila. Fant pa je izrekel skrivne besede, se spremenil v goloba in odletel.

Kašmirec se je spremenil v planinskega orla in odletel za fantom, ta pa se je že spremenil v žabo in čofnil v močvirje. Kašmirec se je spremenil v čapljino in začel z nosom stikati po blatu. Že bi zgrabil žabo, pa se je brž spremenila v prepelico in odletela. Starrec se je spremenil v sokola in začel pre-

pelico preganjati. Ona pa se je zalekla v carski cvetličnjak in se spremenila v dehtečo cvetico. Takih cvetic je bilo v cvetličnjaku nešteto in zato kašmirec ni mogel uganiti, katera je tisti fant. Kašmirec se je spremenil v slavčaka in zapel.

Ko je čarica zaslišala slavčaka, je prišla iz palače, zagledala dehtečo cvet, ga odrezala in nesla očetu-šahu.

Kašmirec se je spremenil v goslača in zavisiral lepo melodijo. Melodija je bila šahu zelo všeč in je goslača pohvalil. Goslač pa je prošil šaha, naj mu za nagrado da cvetico, ki jo drži v roki.

Šah mu cvetice ni hotel dati. Kašmirec je prošil še enkrat, a šah mu je niti zdaj ni hotel dati.

Ko je prošil kašmirec še tretjič, se je šah zjezil in vrغل cvetico na tla, ta pa se je razsula v proseno zrnje.

Kašmirec se je spremenil v kokoš in začel ključvati proso. Kokoš je hitro pozobala proso — le eno zrno je spregledala. In to zrno se je spremenilo v veliko mačko. Mačka je skočila na kokoš, jo s perjem vred pojedla, potem pa se spremenila v fanta, reveževoga sina.

Car se je začudil tolikšni spretnosti in privolil je v njegovo poroko s čariceno.

Štirideset dni in štirideset noči je trajala gostija, kakršne še ni videl svet. Sin revnega kmeta pa je dočakal, kar si je želel.

T E Ž K A I Z G U B A

Sredi cvetočega meseca maja, ki je poln pomladanskega prebujanja, je umrl naš golob.

Nenadoma je omahnil na dvorišče in ko smo pritekli k njemu, smo videli, da mu po belem vratu krija kri. Gledal nas je s široko razprtimi očmi in odpiral kljunček, kakor da bi ga dušilo. Lastovice so nesrečnežu v svojih kljunčkih brž prinesle vodo, da bi si opomogel. Ubogi golob pa je vedno bolj sopol, telo mu je drgetalo, a kri je kar naprej curljala po

belem vratu. Ko se je obrnil vznemirjen in opustil nožice, smo vedeli, da je siromak umrl.

Golobica je bila vsa iz sebe. „Kako nežen in dober je bil z menoj! Saj ni nikomur storil nič žalega,“ je ihtela. Lastovice, njune sosedice, so prikimali in tudi jokale.

Prav je imela golobica. Golob ni nikdar storil komu kaj žalega. Bil je tako tih in miren. Kadar je zjutraj ali ob sončnem zahodu grulil, smo vsi

prisluhnili, saj nobeden med nami ni znal biti tako nežen.

Pokopali smo ga na vrtu in prekrili grobek s cvetočimi češnjevimi vejami, ki so se pravkar razcvetele. Slavčke pa smo prosili, da so zapeli žalostno pesem v slovo.

Kako joče uboga golobica! Ne more pozabiti svojega zvestega tovariša. Zdaj mora čisto sama skrbeti za oba mladiča, ki nista nikdar sita. Hudo je, če izgubiš nekoga, ki si ga imel tako rad!

se je stresalo, samota vse naokoli. Sedla je na klop, kjer sta zmerom sedela; klop je bila mokra in kapalo je neprestano dol. Stisnila je roke med kolena in je sedela sključena; v lica ji je bilo mraz, velika žalost ji je legla na srce. Zašušelo je časih nad njo, kaplje so se ji usule na lase in iz oči so padale solze na kolena.

„Kod hodiš tako dolgo?“ je prosila s plašnim in tihim glasom, da bi ga ne razžalila, in poslušala je, če ji ni odgovoril: „Oprosti, Fanny, če sem te bil razžalil.“ — Samo voda je pljuskala ob breg.

„Kaj sem ti storila, da stojiš od daleč in gledaš, kako te pričakujem? Vsa vdana sem ti, glej, in prosim te oproščanja za greh, ki ga nisem storila! Oprosti mi, da te ljubim, in pridil!“

Ustnice so se premikale, ali besede, njej sami komaj razumljive, so ostale v srcu. Zazdelo se ji je, da so se oglašili koraki na pesku, in skoro je že čutila gorkoto roke, ki ji je legala ljubeznivo in nalahko okoli vratu. — Nič se ni zganilo na poti, samo nad njo je zašušelo in mrzle kaplje so se ji usule na lase in na goli vrat.

„Pridil!“ je zaklicala in vedela je komaj, koga je klicala. Legla je noč in lepota prejšnjih večerov je ugašala, svetlikala se je iz daljave nerazločno, kakor večerno nebo iz drevja. Život je bil sklonjen, utrujen in nogo so hodile neokretno, ko se je vračala. To je bila Francka, ki je sedela ob oknu zaklete hiše in gledala skozi špranjo na drugi svet, v srcu težko in nerazumljivo kapnenje.

Stal je ob oknu in je gledal skozi špranjo in poslušal.

„Kod hodiš tako dolgo?“

Glas je bil mehak in plašen, ali slišal ga je razločno iz šumenja kostanjev, ki so rasli ob zidu v ravni vrsti in so segali skoro do okna z dolgimi vejami. Razumel je njene besede tako natanko, kakor bi mu jih pripovedovala na uho, proseče in tiho, da bi ga ne razžalila.

Ivan Cankar:

NA KLANCU

7

Francka je šla zvečer po klanecu navzgor; kamnita in mestoma ilovnata steza je bila spolzka; kamenje je bilo gladko, umito, v ilovico so se vdirale noge. Tla so bila pokrita z oklestjem, z nezrelimi orehi, z mokrim listjem. Od drevja so padale debele kaplje — padale so tako trdo z lista na list, kakor da bi tolkli vodebi ob debela. Prišla je v dolino — tam je bilo hladno in vlažno. Voda je bila narasla, segala je visoko do brega in umazani rumeni valovi so pljuskali skoro v visoko travo med vrbami. Klopji so bile črne in mokre, pesek na poti je bil razbit, razmetan na kupe. Francki je bilo mraz in bala se je — samotno je bilo tod in strahovi so gledali nanjo ter so čakali noči, da bi prišli bliže.

Zmerom dalje je šla, počasi in plašno, kakor da bi se plazila po temnem mostovžu v gluhi noči. Čisto blizu so že strmele pečine v neizmerno višino, v kotu je stala kapelica Matere božje in pozlačena svetilka se je lesketala močno, kakor večja v mraku.

Zapihal je veter, drevje se treslo, pripogibalo, mrzle kaplje so padale Francki na obraz, na roke in zadrževala je.

Vrnila se je po poti, koder sta se zmerom izprehajala; postala je časih in je poslušala — voda je šumela, drevje

„Kaj sem ti storila? Vsa vdana sem ti, glej, in prosim te oproščanja, da te ljubim...“

Poslušal je in se tresel kakor morivec, ki je bil udaril premalo in gledajo vanj proseče oči in ga prosijo milosti.

„Pozabi, Fanny, in oprosti mi, kakor si mi vselej oprosti. Vrnem se k tebi, Fanny, čez mesec dni, čez leto dni, ti dobra Fanny, ti moja tolažnica...“

„Pridil!“

Vzkrik je zatrepetal do njega; zaprl je oči in pritisnil roke na čelo; potem je bilo tiho in zadihnil je. Šel je z lahkimi koraki skozi razsvetljene sobe in v ateljeju je obrnil k steni nedovršeno sliko. Nato se je zasmejal in je hitel po stopnicah v ozračje, ki je bil pridrdral na dvorišče. Z voza je stopila dama, ogrnjena v dolg plašč. Njeno telo je bilo kipeče, telo mlade žene, oči so gledale toplo, razposajeno.

„Kaj si počel v tej samoti, Ali ti ni bilo nič dolgčas?“

„Vdal sem se bil sentimentalnosti — kakor zmerom ob poletnih večerih.“

„Ali si srečal Fanny?“

Dama se je zasmejala naglas.

„Srečal sem jo in lepša je bila nego kdaj prej. Samo rok ni imela lepih, raskave so bile in rdeče...“

Francka je bila trudna in vsa premočena, ko je prišla domov. Lasje so se sprijemali na čelo in na vratu, v život ji je bilo mraz in zobje so šklepetali. Slekla se je in je legla. Ali komaj je zatisnila oči, jo je obšel velik strah in vzdignila se je v postelji. Nekaj se je zlobno zasmejala čisto blizu, prišlo je k njej in jo je pahnilo surovo. Opravila se je hitro in je odprla duri. Stopala je v temi oprezno in tiho po veži, potem po lesenih vegastih stopnicah na podstrežje. Tam je bila noč; razprostrla je roke, hodila je varno, zadela se je in je nekaj prevrnila. Trepotala je kakor v mrzlici, ko se je bližala malemu okroglemu oknu, iz

Arabci pod izraelsko okupacijo

„Če mislite, da ne vem, da sedemkrat na dan molite k Alahu, da bi se znebili Izraelcev...“ je neki dan dejal izraelski obrambni minister Moše Dajan očetom Ramalah. „Ne sedemkrat na dan,“ mu je odvrnil župan, „ampak petnajstkrat!“ Dialog ne priča le o tem, a se Izraelci ne slepijo z zanje prav nevšečno resničnostjo na okupiranem ozemlju, marveč tudi o tem, da se Arabci nikakor ne mislijo sprijazniti s položajem, kakršnega jim je vsilila junijska vojna na Bližnjem vzhodu.

To dokazuje čedalje hujši odpor na okupiranem ozemlju, predvsem pa čedalje ostrejšje akcije palestinskih komandosov zoper okupatorja in seveda tudi nenehni ostri spopadi na črti premirja tako ob bregovih reke Jordan kakor tudi ob Sueškem prekopu. Navada je že, da so intenzivnejši obmejni spopadi uvod v kaj dosti hujšega in zadnje dni zares znova krožijo govorice, da utegne izbruhniti nova vojna na Bližnjem vzhodu.

Ali se v teh napovedih res skriva nevarnost za najhuje? In če pride do najhujšega, katera stran bo izzvala to najhuje?

Resnica je, da se Arabci nikdar niti za hip niso odpovedali niti pedi ozemlja, ki so ga izgubili v junijski vojni. S sredstvi, kakršne je zahteval varnostni svet OZN, doslej zaradi ameriškega vztrajanja in podpiranja Izraela ni bilo mogoče ničesar doseči. Da bi se pogovarjali z Izraelci, o tem Arabci nočejo niti slišati. Ostane torej samo še akcija z oboroženo silo. Ali tedaj čedalje pogostnejši incidenti na črti premirja morda pomenijo uvod v tako akcijo?

Vse se zdi, da Arabci, predvsem pa Združena arabska republika, za sedaj tega še nimajo v načrtu, čeprav je Sovjetska zveza zdaj že nekako nadomestila izgube v orožju, ki sta jih ZAR in Sirija imeli v junijski vojni. Položaj je zdaj čisto drugačen. Z osvojitvijo Sinajskega polotoka, vzhodnega brega Jordana in dela Sirije so si Izraelci strateško zelo izboljšali položaj, tako da je danes, četudi so se razmere v egiptovski armadi nedvomno popravile, četudi gre zdaj za moralno čistejšo arabske zahteve, in s tem tudi višji polet vojske, vojaško ravnotežje močno nagnjeno v prid Izraela. Vsaj tako bi lahko bilo, če ne bi akcije palestinskih komandosov proti Izraelu postale hud trn v njegovi Ahilovi peti. Trn, ki ohromlja stabilnost, edina pomirjevalna prizadevanja Izraela, ruši notranji mir, povzroča občasno paniko, ki ji sledijo „maščevalne akcije“ in morda zdaj celo kakšna obsežnejša „maščevalna akcija“.

Če bi se kaj takega zgodilo, bi bilo to tem manj nepričakovano, ker se je Izrael zadnje mesece močno okreplil z najodobnejšim orožjem iz Amerike — letali phantomi, raketami zemlja-zrak, tanki — predvsem pa zato, ker so v Tel Avivu bržkone zdaj nekako izračunali, da ima Sovjetska zveza, kot pglavitna zaveznica ZAR in Sirije, trenutno v vzhodni Evropi toliko dela, da bi ne utegnili koreniteje posredovati v primeru nove izraelsko-arabske vojne. Po nekaterih podatkih je namreč trenutno v deželah varšavskega pakta zunaj Sovjetske zveze nič manj kot skoraj dva milijona sovjetskih vojakov, se pravi dve tretjini vse rdeče armade, medtem ko je preostala tretjina menda na kitajskih mejah, sovjetsko ozemlje pa je postalo ranljiv vakuum.

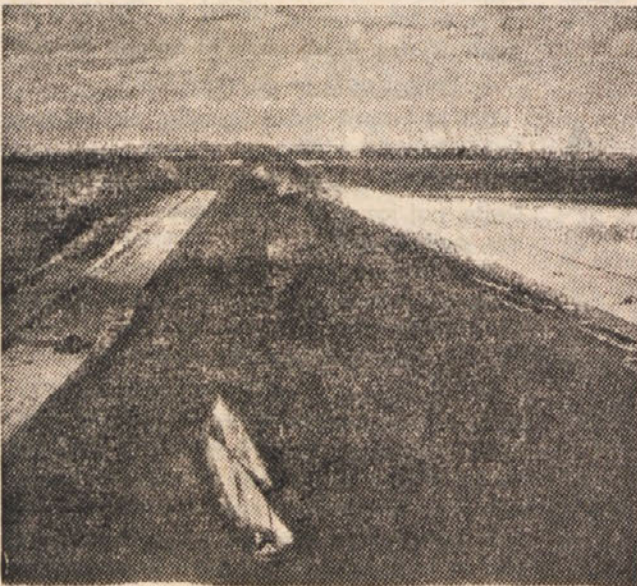
Če je Izrael kdaj iskal ugodnejši trenutek, da opravi s tistim, kar ga najbolj tišči, bi bržkone ne mogel najti primernejšega. Vsakršna

takšna obsežnejša akcija Izraela bi, ne glede na vprašanje, ali bi bila zanje uspešna, vodila v novo svetovno krizo, ki bi na žalost nekaterim državam ta hip ustrezala.

Nedvomno v Kairu vse to vedo, vendar zdaj gledajo na razvoj dogodkov v drugi luči. Predvsem manj zagnano, bolj trezno, dasi navznoter še vedno hrupno. „Glavna naloga ZAR je osvoboditi okupirana ozemlja,“ je te dni dejal predsednik Naser, vendar pa je dodal, da bo za to potrebno veliko časa in prizadevanj. Vojna z Izraelom v sedanjem položaju Kairu nikakor ne bi ustrezala, kakor so nekateri mislili, da je bila za ZAR potrebna, dokler se ni začela lani junija, da bi z njo zasenčili šibak notranji položaj v Egiptu.

Takšne težnje so se takrat izkazale za čisto nesmiselne in tisti, ki so iskali v tem rešitev, so že v nekaj urah sprevideli, da so se usodno ušeli. Dandanes je pglavitna skrb ZAR, da si gospodarsko opomore. Izguba Sueškega prekopa jim je naredila velikansko škodo. Pred junijsko vojno je deželo ob Nilu obiskalo več ko pol milijona tujih turistov na leto. Po junijski vojni pa je priliv turistov močno upadel. Namesto obiskovalcev z Zahoda, z denarnicami, polnimi trdnih valut, bo Egipt do jeseni obiskalo 15.000 varčnih turistov iz vzhodnoevropskih dežel.

Celotna škoda, ki jo je Egiptu naredila voj-

SUEŠKI PREKOP je trenutno tudi meja med Egiptom in Izraelom

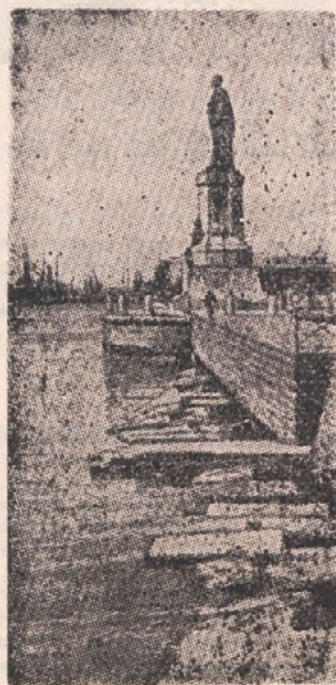
na, je velikanska in Egipt bo potreboval še mnoga leta — in širokogrudno pomoč iz tujine — preden bo vsaj na tisti ravni, kot je bil pred lanskim junijem. Nič čudnega ni, da so zadnje čase zmanjšali mesečni obrok sladkorja s 500 gramov na 400 gramov na prebivalca in da Egipčani tri dni v tednu ne morejo kupiti mesa — samo bogataši lahko brezmesni čas premostijo s hladilniki. Plače ministrov in generalov so se zmanjšale in predsednik Naser jim je ukinil vse posebne dodatke. Kot kaže, v redu in normalno potekajo samo dela pri gradnji asuanskega jezua. Tu ne varčujejo.

Čisto drugačna pa je podoba onkraj mirovne črte, kjer komandosi spravljajo izraelske voditelje ob živce. Okupirane dežele so postale za Izrael dežele nemira in nevšečnosti. Zato ekstremno usmerjeni krogi v Tel Avivu na vso moč pritiskajo, da bi se Izrael lotil kakih obsežnejših akcij zoper arabske komandose in države, ki jih podpirajo, misleč, da bi s tem lahko naredili konec njihovim akcijam — je seveda velika zmota, ki se je jasno pokazala že pri dosedanjih maščevalnih akcijah iz Izraela. Po vsaki taki akciji se je dejavnost komandosov ne zmanjšala, pač pa celo okrepila. Dejavnost je nasploh postala že tako močna, da precej vpliva celo na stališča vlad tistih arabskih dežel, kjer so komandosi nastanjeni, kar zlasti velja za Jordanijo.

Izraelski voditelji sicer trdijo, da jih ta dejavnost kdovekaj ne vznemirja. Toda ali to potrjuje njihovo zbiranje čet na mejah in različne druge oblike jeznih groženj?

Filozofija obrambnega ministra Moša Dajana sloni na tako imenovani strategiji „odprtih mostov“ med Arabci. Njemu, kakor tudi večini drugih izraelskih voditeljev, bi bilo najbolj pogodu, če bi Arabci lepo mirovali, v zameno za to pa bi jim Izraelci nudili široke možnosti menjave, samouprave kolikor toliko svobodnega izražanja in delovanja, če le to ne bi bilo v direktnem nasprotju s pglavitnimi izraelskimi načrti. Res je sicer, da poteka trgovinska menjava s sosednjimi arabskimi deželami kar v redu in da okupatorji do palestinskega prebivalstva in do Arabcev v okupiranih ozemljih niso ravno brutalni, razen če gre za „teroristične akcije“. Tedaj ne poznajo nobenega usmiljenja in se ne vedejo, kakor jih obtožujejo Arabci, nič bolje kakor nacisti.

Te akcije pa so seveda tisto, kar Izrael ne le jezi, marveč, kakor kaže, neposredno ogroža okupatorja. Kratkoročna taktika Izraelcev

Ob vhodu v Sueški prekop stoji spomenik Ferdinanda de Lessepso, graditelja prekopa

do prebivalstva na okupiranih ozemljih je s čedalje uspešnejšo dejavnostjo komandosov ogrožena. Fedajini — arabski gverilci ob Jordanu — so zakleti sovražniki slehernega sodelovanja z Izraelci in njihova kontra-strategija je v tem, da povzročajo nenehno negotovost in da kažejo vsem, da so Izraelci brezsrčni sovražniki Arabcev, ne glede na to, kako ravnaajo z njimi.

Toda ne gre samo za dejavnost fedajinov. Posebno Gaza se zdi, da je tista najbolj ranljiva peta izraelske strategije. Izraelski zastopniki mirno priznavajo, da ni videti nobene bližnje rešitve gospodarskih problemov in bede, ki iz njih sledi, odkar je onemogočeno normalno trgovanje Gaze z drugimi partnerji in odkar tod ni več turizma. Izraelci bi imeli še najraje, če bi se lahko kako znebili tistih 200.000 Palestincev, ki v Gazi tvorijo begunsko jedro prebivalstva, ki šteje 300.000 ljudi. Pri tem ne ostajajo samo pri željah. Prejšnji mesec so se lotili tudi praktičnih ukrepov v tej smeri in začeli pritiskati nanje, naj gredo v Jordanijo. Zagotovili so jim brezplačen prevoz in nekaterim obljubili celo lepo plačilo, če bi šli proč. To priznavajo, zanikajo pa, da jih skušajo spraviti proč s silo. Sicer pa to zanje tako in tako ne pride več v poštev, zdaj, ko je kralj Husein zaprl meje.

Tako vse kaže, da postaja ta notranji pritisk v okupiranih deželah tako močan, da sili Izraelce v nervozo in nepremišljene akcije. Med njimi so gotovo tudi tako imenovane maščevalne akcije, ki se utegnejo izroditi v teh dneh svetovne krize v usodna in daljnosežna dejanja z nedoglednimi posledicami.

(Po „TT“)

katerega je prihajala blede svetloba. Spela se je in je gledala.

Videla je visoko, razsvetljeno, nezagrjeno okno in skozi okno veliko, gosposko opravljeno sobo. Tla so bila s temnimi preprogami pogrnjena, luč je prihajala od zgoraj — pač od svetilke, ki je visela na stropu in ki je Francka ni videla — in jasna, belo rožasta svetloba je lila na mehke žametne stole, na široko zofo, na mizo, kjer so bile rože, in na preproge. Nato je prišla ozka senca, šinila je naglo po preprogi ter se vzdignila na steni. Lepa dama je bila, gosposko oblečena; krilo je bilo belo in dolgo, a rokavi so bili zelo široki in kratki, tako da so se videle do komolcev lahti, ki so bile okrogle in še bolj bele nego krilo ali čipke ob vratu. Na prsih je imela veliko rožo, kakršne Francka še ni videla, na zapesti se je svetila zlata zapestnica. Obraza se je Francka prestrašila; lep je bil, kakor mu ni enakega na svetu; oči so se lesketale čudno, da bi se Francka zgrudila, če bi se sovražno ozrle nanjo, in kadar se je zasmejala, se je Francka stresla. Lasje so bili črni in so padali ob čelu čez ušesa. Dama je prišla, stopila je k mizici, kjer so bile rože, sklonila se je k rožam, a nato se je okrenila in se je tiho nasmehnila. Prišel je on.

Francka se je spela na prste, pritisnila je obraz ob raskavi zid in se strmela z velikimi očmi; roke je bila skrčila in prsti so se zasadi v steno; lica so ji splahnela hipoma in so bila sivo blede.

Stopil je k njej in jo je poljubil in nato sta sedla na zofo, čisto blizu drug k drugemu in pritiskal jo je k sebi. Govorila sta in sta se smejala, od srca, tako da je Francka slišala zvonke glasove. Vsesala se je v njuna obraza in razdalja se je ožila, razsvetljena soba je prihajala bliže in tako sta sedela čisto pred njo, poljubovala sta se čisto pred njo, da bi ju dosegla, če bi iztegnila roko. O njej

sta govorila, veselo in razposajeno, gledala sta k njej gor in sta se smejala.

„Imel sem tukaj dekleta, ki sem se izprehajal z njo ob vodi, vsak večer — topli večeri so bili in luna je sijala. Dekle je bilo neumno, vse umazano in raztrgano —“

„Kaj sem ti storila?“ je prosila Francka, ali on se je smejal in je pripovedoval dalje.

„Vsa raztrgana je bila, bose — kakšne velike blatne noge! — in roke je imela vse rdeče in raskave. Prišel sem dol k vodi — tam je tiho in prijetno, draga — in komaj sem jo ugledal, že mi je ovila roko okoli vratu —“

„Oprosti, da sem te ljubil!“ je prosila Francka.

„In nekoč je šla z mano, kakor pokoren psiček je capljala za mano — da bi jo ti videla, o draga, smejala bi se do solz — in našemil sem jo po svoji razposajeni volji in tako je sedela tam cele dolge ure in je gledala name tako neumno zaljubljeno — o, da bi jo videla, draga! Jaz pa sem se igral z njo in zdaj sem jo sunil stran —“

Francko je zbolelo, kakor da bi jo bil udaril s pestjo v obraz in po životu, in stokala je; ustnice so bile odprte, brezbarvne.

Ali kmalu sta utihnili, le časih sta še zašepetala, nasmehnila se nalahko in gledala sta si v oči... Takrat pa je Francka vzkriknila in kri ji je oledenela: strašen je bil njegov obraz, oduren, zloben, močne oči so gledale kakor oči morivca, ko se je sklonil k dami in ko je potem vstal, stopil na sredo sobe ter vzdignil roko k svetilki, ki je visela od stropa... Francka je vzkriknila — naravnost k njej se je bil ozrl skozi okno — omahnila je ter hotela bežati. Ali pred njo so se zasvetile iz teme zelene oči, koščena roka se je iztegnila proti njej in jo je udarila po obrazu.

„Ne vpij, ne vpij, daj mi miru... Kako bijejo in kriče, po glavi me bijejo... O! Dajte mi miru!“

Francka je hitela po stopnicah dol, v svojo izbo, prižgala je luč, obula si je čevlje in si ogrnila ruto, v culo je spravila obleko. Roke so se ji tresle, da so ji padale stvari na tla, v njenih licih ni bilo niti kapljice krvi in ječala je polglasno. Prekrižala se je pred vrati in potem je bežala po klancu. Noč je bila hladna, oblaki so se podili po nebu in samo za hip je zasijala časih mesečina, kakor da bi se bilo zablislilo.

Cesta je bila blatna, vsečez z lužami pokrita. Ko je šla čez most, jo je prestrašilo zamolklo bobnenje spodaj in prekrižala se je vdruči pred znamenjem sredi mostu. Zavila je s ceste in hitela po ilovnatih spolzkih stezah preko travnikov; čevlji so se ji vdiral skor do gležnjev v razmočeno prst; vzdignilo se je nenadoma nekaj velikega, črnega — samotni kozolec, prazen in polrazpal, je stal sredi travnika. Hladen veter je pihal, oblaki so leteli naglo, vstajali so na vzhodu, razpadali kakor preperelo sivo platno ter spajali sredi neba v velike bežeče plasti.

Francka je preskočila jarek in je prišla na veliko cesto. Hodila je laže, ker je bila cesta zmota in na sredi čisto trda in gladka, samo mestoma posuta s kamenjem. Temnilo se je zmerom bolj, oblaki so prepregli že vse nebo in so se polagoma umirili — plaval so počasi, premikal se je enakomerno ves veliki sivi oblak in le tu pa tam je sijala izza ozke špranje medla svetloba. Pričele so padati posamezne kaplje, zašumelo je nalahko v drevju ob cesti, že je prišlo z neba v fenkih, poševnih curkih. Francka je hodila proti dežju in prijetno ji je bilo, ko ji je umivalo vroči obraz. Časih je polegnil veter, usulo se je močnejše in cel korec vode ji je pljusnil v lica. Stopala je hitro; kadar se je cesta nagnila, se je spustila v tek...

(Nadaljevanje sledi)

ljubezenska uganka

Bil je prijeten dan. Sonce je sijalo na sadovnjak, tako da je bilo v senci njegovih dreves zelo prijetno. Lahko sapica je premikala veje stare jablane, pod katero je sedel filozof. Toda filozof ni opazil teh stvari. Morda le takrat, kadar mu je veter obrnil liste v veliki knjigi, ki jo je držal na kolenih, in je moral zopet poiskati pravo stran. Tedaj je jezno vzkliknil, obrnil liste in se zopet pogledal v knjigo. Knjiga je bila razprava o ontologiji. Napisal jo je neki drug filozof, njegov prijatelj.

Prav tedaj je dekle v beli obleki prišlo v sadovnjak. Pobralla je jabolko in ugriznila vanj. Stopila je do filozofa in ga pogledala. Ni se premaknil. Ugriznila je v jabolko in pogoltnila grizljaj. Filozof je nekaj podčrtal v knjigi. Dekle je odvrlo jabolko.

„Gospod Jerningham,“ je rekla. „Ali ste zelo zaposleni?“

Filozof jo je pogledal.

„Ne, gospodična May,“ je odgovoril, „ne preveč.“

„Rada bi vaše mnenje.“

„Samo trenutek,“ je opravičujoče rekel filozof.

Začel je nekaj zapisovati v knjigo. Dekle ga je najprej gledalo nestrpno, nato vznemirjeno in z nagubanim čelom, končno pa z zamišljenim obžalovanjem. Tako star je bil videti za svoja leta. Ni jih imel dosti čez trideset. Njegovi lasje so bili gosti in valoviti, oči svetle in jasne.

„Sedaj sem vam na voljo, gospodična May,“ je rekel filozof in zaprl knjigo. Toda obdržal jo je na kolenih.

Dekle se je usedlo nasproti. „Zelo važno je, kar vas bom vprašala,“ je začela in pulila travo. „Zelo težko je in nikomur ne smete povedati, da sem vas vprašala.“

„Res ne bom nikomur povedal, verjetno bom tako ali tako pozabil,“ je rekel filozof.

„In, prosim, ne smete me gledati, ko vas bom vprašala.“

„Mislim, da vas nisem gledal. Če pa sem, prosim, oprostite,“ je opravičujoče rekel filozof.

Iz zemlje je izpulila bilko in jo z vso silo vrgla proč.

„Mislite si, da moški...“ je začela.

„Ne, to ni dobro.“

„Lahko vzamete katerokoli domnevo,“ je pripomnil filozof. „Toda pozneje jo morate seveda dokazati.“

„Oh, greva naprej. Mislite si, da dekle...“ Gospod Jerningham, zakaj ste pokimali?“

„Samo pokazati sem hotel, da vam sledim.“

„Seveda mi sledite. Mislite si, da ima dekle dva ljubimca — zopet ki-

„Zelo dobro, če so nepomembni, se ne bova zmenila zanje.“

„Mislite si, da je eden teh mož strašno zaljubljen v dekle, in ji predlaga, saj veste...“

„Trenutek!“ je rekel filozof in odprl beležko. „Naj zapišem njegov predlog. Kakšen je.“

„Zasnubi jo vendar, prosi jo, naj se poroči z njim,“ je reklo dekle in se zastrmelo vanj.

„Ojoj! Kako sem neumen! Pozabil sem na to uporabo besede. In?“

„Dekle ga ima precej rado in njena družina prav tako.“

„To poenostavlja problem,“ je rekel filozof in zopet pokimal.

„Toda ni zaljubljena vanj. Ni ji resnično zanj. Vsaj preveč ne. Razumete?“

„Popolnoma. To je najbolj naraven odnos.“

„Dobro. Torej tu je še drugi mož. Kaj pa pišete?“

„Samo B sem napisal,“ je rekel filozof in ji ponižno pokazal beležko.

Dekle ga je pogledalo z nekakšnim brezupnim ogorčenjem in se rahlo nasmehnilo.

„Oh, ste pa res...“ je vzkliknila. Drugi možki je dekletov prijatelj. Je zelo pameten in precej privlačen. Tega vam ni treba napisati.“

„Res ni tako pomembno,“ je priznal filozof in prečrtal „privlačen“.

„Pameten“ je pustil.

„In dekle ga strašno, naravnost silovito občuduje. Misli, da je največji mož, kar jih je kdaj živelo, saj veste. In ona... ona...“ Dekle je utihnilo.

„Sledim vam,“ je rekel filozof s pripravljenim svinčnikom.

„Misli, da bi bilo nekaj najlepšega na svetu, če bi mu lahko bila karkoli, saj veste.“

„Mislite, če bi postala njegova žena?“

„Hm, seveda..., vsaj mislim, da.“

„Precej nejasno govorite, veste.“

Dekle je na hitro pogledalo filozofa, nato pa odgovorilo:

„Da. Mislim, da postane njegova žena.“

„Da. In?“

„Toda on ne misli veliko o teh stvareh. Rad jo ima. Mislim, da jo ima rad...“

„Dobro, ni mu zoprna,“ je predlagal filozof. „Bi lahko rekli, da je ravnodušen?“

„Ne vem. Da, bolj ravnodušen. Mislim, da sploh ne misli na take stvari. Toda ona. Ona je ljubka. Tega vam ni treba napisati.“

„Skoraj sem že,“ je pripomnil filozof.

„Misli, da bi bilo življenje z njim kakor v nebesih. In misli, da bi ga

„Oh, res je. In večini moških je do koga, kajne? Mislim... do kakega dekleta.“

„Večini moških, brez dvoma.“

„Dobro, kaj naj potem stori? Veste, to ni resnično, gospod Jerningham. To je iz knjige, ki sem jo brala,“ je naglo rekla in zardela.

„Res? Prav zanimiv primer! Da, razumem. Gre za to ali naj ravna pametno in sprejme ponudbo moža, ki jo neizmerno ljubi, ona pa mu je le prijateljsko naklonjena.“

„Da. Samo prijatelj ji je.“

„Točno. Ali pa naj se poroči z drugim, ki ga ljubi...“

„To ne drži. Kako se naj poroči z njim? Saj je ni zaprosil za roko!“

„Res je. Pozabil sem. Toda za trenutek si mislimo, da jo je. Dekle bi potem moralo pretehtati, kateri zakon bi bil boljši in...“

„Tega vam ni treba. Dobro vem, kaj bi storila, če bi jo drugi zasnubil.“

„Pričakujete, da...“

„Ni važno, kaj pričakujem. Tako je, kakor sem rekla.“

„Zelo dobro. A jo je prosil za roko, B pa ne.“

„Da.“

„Lahko si misliva, da bi bil A ustrezen kandidat, ko bi ne bilo B-ja.“

„Da. Mislim, da.“

„Bila bi verjetno srečna, če bi se poročila z A-jem.“

„Da. Toda ne popolnoma, zaradi B-ja, saj veste.“

„Točno, točno. Toda vendarle precej srečna. Ali ni tako?“

„Ne..., ne vem..., mogoče.“

„Na drugi strani pa: bi bila srečnejša, če bi jo B zasnubil?“

„Da, gospod Jerningham, mnogo srečnejša.“

„Oba?“

„Ona. On sedaj ni važen.“

„Dobro. To zopet poenostavlja problem. Toda njegova zasnubitev je le domneva, kajne.“

„Da, samo to.“

Filozof je razširil roke.

„Draga mlada dama,“ je rekel, „sedaj je to samo še vprašanje možnosti. Kako mogoče..., razen če..., razen...“

„Kaj?“

„Razen, če ni opazil, saj veste.“

„Ah, da. Domnevamo, da bi verjetno storil zaželeni korak, če bi mislil na to. Končno, lahko bi bil napeljan na to. Ali ne bi moglo dekle nakazati svoje nagnjenosti?“

„Lahko poskusi. Ne, veliko ne more narediti. Veste, on ne misli veliko na take stvari.“

„Razumem. Zdi se mi, gospodična May, da sva ob tem dejstvu prišla do rešitve.“

„Ali sva?“

„Mislim, da. Očitno ne čuti posebnih nagnjenosti do nje. Do poroke mu sploh ni. Kakršno koli čustvo, ki bi se rodilo v njem, bi bilo plitvo in delno tudi izumetničeno, po vsej verjetnosti pa tudi samo začasno. Ko bi ona storila prvi korak in skušala pritegniti njegovo pozornost, bi se lahko pripetilo dvoje. Mi sledite?“

„Da, gospod Jerningham.“

„Ali bi ga njena igra odbijala — priznati morate, da to ni nemogoče — in za njo bi bil položaj silno neprijeten, celo poniževalen. Ali pa lahko zaradi zmote o tem, kaj je v ljubezni ali kaj je prijaznost, dovoli sebi zvezo, ki pa prav nič ne ugaja. Se strinjate z menoj, da se lahko pripeti eno ali drugo?“

„Da, lahko se. Razen če ne čuti kaj do nje.“

„Ah, vračate se k tej možnosti. Mislim, da je precej umišljena. Ne. Ni se ji treba poročiti z A-jem, toda B-ja mora pustiti na miru.“

Filozof je zaprl knjigo, snel očala, jih obrisal, zopet namestil in se naslonil na jablo. Dekle je trgalo regrat. Po daljšem premolku je vprašala:

„Mislite, da se B-jeva čustva ne bodo nikoli spremenila?“

„To je odvisno od tega, kakšen možki je. Toda če je sposoben, če v njem prevladujejo intelektualni interesi, če je možki, ki mu ženska družba ni potrebna...“

„Prav tak je,“ je reklo dekle in odtrgalo glavo marjetici.

„Potem,“ je rekel filozof, „ne vem, zakaj naj bi domnevala, da se bodo njegova čustva spremenila.“

„Torej bi ji predlagali, da se poroči z drugim. Z A-jem?“

„Da, bi. A je dober fant (mislim, da sva ga naredila dobrega): je primerna partija, njegova ljubezen je prava in resnična...“

„Čudovita!“

„Da. Ona ga ima rada. Po vsej verjetnosti se bo to razvilo v globoko in stalno ljubezen. Nehala bo noreti za B-jem in postala bo dobra žena A-ju. Da, gospodična May, če bi bil jaz avtor romana, bi jo omožil z A-jem, in to bi bil srečen konec.“

Sledila je tišina. Prekinil jo je filozof.

„Je to vse, za kar ste hoteli moje mnenje, gospodična May?“ je vprašal in držal prst med listi knjige.

„Da, mislim, da. Upam, da vas nisem preveč motila.“

„Zelo sem užival v pogovoru. Nisem vedel, da so romani zanimivi tudi s psihološkega stališča. Moram si vzeti čas in kakšnega prebrati.“

Dekle se je obrnilo, tako da jo je videl le s strani. Gledala je proti koncu sadovnjaka in ga počasi, tiho vprašala:

„Ali ne mislite, da bi bilo B-ju pozneje, ko bi bila poročena z A-jem, vsaj malo žal, če bi vedel, da je bilo njej tako zelo veliko do njega.“

„Če bi bil gentleman, bi mu bilo zelo žal.“

„Ne mislim, da bi mu bilo žal zaradi njega samega, temveč ker je vse zavrgel, saj veste?“

Filozof se je zamislil.

„Mislim,“ je rekel, „da bi mu po vsej verjetnosti bilo žal. Lahko si predstavljam.“

„Mogoče ne bi nikoli več našel ženske, ki bi ga tako ljubila.“

„Verjetno ne,“ se je strinjal filozof.

„In večini ljudi je všeč, če so ljubljene, ali ne?“

„Hrepeneti po ljubezni je skoraj najsplošnejši nagon, gospodična May.“

„Da, skoraj,“ je rekla, z žalostnim nasmehom. „Vidite, postaral se bo in nikogar ne bo imel, ki bi skrbel zanj.“

„Tako je.“

„Ne bo imel doma.“

„V nekem smislu ne,“ jo je popravil filozof in se nasmehnil. „Toda vi me boste res še prestrašili. Tudi jaz sem sramec, veste, gospodična May.“

„Da,“ je komaj slišno zašepetala.

„In vse trahote, ki ste jih našli, me še čakajo.“

„Da, razen če...“

„Oh, ne potrebujete tega, razen,“ se je zasmejal filozof. „Nobenega, razen, ni, gospodična May.“

Dekle je poskočilo. Za trenutek je pogledala filozofa. Odprla je usta, kot da bo spregovorila, in ob misli na to, kar ji je že bilo na jeziku, je zardela. Toda filozof je gledal mimo nje.

„Krasna stvar je sonce,“ je rekel.

Rdečica na njenem obrazu se je umaknila bledici; zaprla je usta. Molče se je obrnila in počasi odšla s sklonjeno glavo. Filozof je slišal, kako njena obleka šumi v visoki travni sadovnjaka. Nekaj trenutkov jo je opazoval.

„Ljubko, milo bitje,“ je rekel z nasmehom.

Nato je odprl knjigo, vzel svinčnik in spet pisal opombe.

Sonce je že prekoračilo zenit, nagibalo se je proti zahodu, ko je pre-

Za dobro voljo

Mnogo ljudi je bilo na domači zabavi, a kljub temu je bilo sila dolgočasno. Pa se obrne eden izmed gostov k sosedu in mu zašepeta na uho:

„Ne vem sicer, kdo ste, toda se vam ne zdi, da je tu tako pusto in zaspano?“

„Da, pa še kako.“

„Jaz grem domov spat.“

„To bi jaz že zdavnaj storil, toda plašči vseh gostov so, žal, na moji postelji.“

+++

Spomladi so srca v nevarnosti. In zgodilo se je, da je Jana prišla v ponedeljek zjutraj v službo z novim zaročnim prstanom. Toda, žal, tega nobena od njenih kolegic noče opaziti.

Čez nekaj časa začne Jana stokati. „Kaj ti je?“ vpraša kolegica.

„Oh, ali se vam ne zdi danes strahotno vroče v tej sobi — moram smeti celo svoj zaročni prstan!“

+++

„Brez vzroka si ljubosumna.“

„Ne, prepričana sem, da imaš drugo!“

„Pa motiš se, Sonjica, nobene druge ženske ni v mojem življenju.“

„Tudi ti se motiš: nisem Sonja, ampak Meta.“

+++

Hčerka pride z domače zabave pri prijatelji.

„Zanko imaš na desni nogavici,“ ugotovi stroga mama.

„To pa res ni nič čudnega, zanka na nogavici!“ se brani hčerka.

„Že, že, pravi mama,“ toda ko si odšla, si jo imela na levi nogi!“

+++

Prijatelja pred kratkim umrlega Bernarda Barucha so vprašali, če stari državnik, ki se je posluževal slušnega aparata, zelo slabo sliši.

„Ne vem,“ je odgovoril prijatelj. „Kadar se sestanem z Baruchom, ga poslušam.“

+++

Avtomat za karte v londonski podzemski železnici je sicer pobral moj šiling, ni mi pa izdal karte. Stresala sem ga, pomagalo pa ni. Tedaj je pristopil orjaški mornar, ki je stal za menoj, dvignil nogo v težko okovanem obuvalu in s pošteno brco zbil aparat malone s podstavka. Karta se je prikazala.

„No, poglejte, gospa,“ mi je rekel, „saj samo hoče, da mu privoščiš dobro besedo.“

bral knjigo. Pretegnil se je in pogledal na uro.

„Za božjo voljo, dve popoldne! Pozen bom za kosilo!“ Skočil je na noge. Bil je res zelo pozen.

„Vse je že hladno,“ je zatarnala gospodinja. „Kje pa ste bili, gospod Jerningham?“

„V sadovnjaku. Bral sem.“

„In zgrešili ste May!“

„Zgrešil gospodično May? Kako to mislite? Dopoldne sem se precej dolgo pogovarjal z njo. Zelo zanimiv pogovor!“

„Toda ni vas bilo, da bi se posloviili od nje. Nikar ne recite, da ste pozabili, da odhaja z vlakom ob dveh! Kakšen človek pa ste!“

„Ojoj! Če samo pomislim, da sem pozabil!“

„Rekla mi je, naj vas pozdravim namesto nje.“

Zelo je prijazna. Nikoli si ne bom odpustil.“

Gospodinja ga je pogledala, vzdihnila, se nasmehnila in zopet vzdihnila.

„Imate vse, kar želite?“ je vprašala.

„Vse, hvala,“ je rekel, se usedel. Še vedno je držal knjigo v roki. „Vse, kar si želim na tem svetu, hvala.“

Gospodinja mu ni povedala, da je dekle prišlo iz sadovnjaka in steklo po stopnicah v svojo sobo, da njena prijateljica ne bi videla, kar je sama videla v njenih očeh. Tako ni niti slutil, da je dobil ponudbo za zakon in jo odbil. In niti najmanj ni mislil na take stvari, ko je za trenutek prenehal brati in vzkliknil:

„Res mi je žal, da sem zgrešil gospodično May. Ta primer je bil zanimiv. Toda pravilno sem ji odgovoril. Dekle bi se moralo poročiti z A-jem.“

In dekle se tudi je.

anekdote

Veliki učenjak Humboldt je pravil, da je v tropskih krajih zaupal bolnega člana svoje znanstvene odprave nekemu „zdravniku“ — domačinu. Zdravilo, ki ga je preprost mož pripravil iz vseh mogočih bilk in cvetic, pa ni pomagalo.

„Zdravilo ni nič prida,“ je dejal učenjak vraču.

Stari očanec pa je odkimal z glavo in resno dejal:

„Ne, tujec, zdravilo je že dobro, samo bolnik ni nič prida.“

○

Humboldt se je odpravil na sprehod in ni opazil, da ima suknjič na komolcu raztrgan. Znanec, ki ga je srečal, se je ponorčeval:

„Tukaj pa gleda ven učenost!“

„Neumnost pa noter.“

○

Filozof Mendelssohn je pisal svojemu dolžniku:

„Kdo je obljubil, da mi vrne denar, do zadnje pare! — Vi. — Kdo ni držal besede! — Vi. — Kdo je torej goljuf in tat! —

Vaš vdani Mendelssohn.“

mate! — morda bi morala reči, da sta dva moža verjetno zaljubljena v dekle.“

„Samo dva?“ je vprašal filozof. „Veste, koliko mož je zaljubljenih v...“

„Oh, druge lahko pustiva pri miru,“ je rekla gospodična May. „Niso važni.“

zelo osrečila. Bila bi tako ponosna nanj, razumete.“

„Razumem. Da!“

„In, ne vem, kako naj rečem. Če je kdaj mislil na to... Dekle meni, da mu mora biti nekaj do nje. Ker mu ni do nobene druge. In ona je ljubka...“

„To ste že prej rekli.“

Avstrijski dogodki

Okvir državnega proračuna

Po večtedenskih pogajanjih med posameznimi ministrstvi ter posvetovanju v vodstvu ÖVP je finančni minister Koren obvestil javnost o nekaterih podrobnostih državnega proračuna za leto 1969. Objavljeni podatki se seveda nanašajo le na okvirne postavke: državni izdatki bodo prihodnje leto znašali okoli 93 milijard šilingov, državni dohodki okoli 85 milijard, tako da bo primanjkljaj obsegal okroglo 8 milijard šilingov. Pri tem pa so morali tudi ÖVP-jevski voditelji priznati, da tak proračun ne zagotavlja nadaljnje gospodarske rasti, marveč predstavlja le "gotovo izenačenje dohodkov in izdatkov". To pomeni, da ÖVP v vseh letih samovladanja ni uspela izpolniti ene svojih glavnih volilnih obljub, namreč da bo poskrbela za ozdravitev avstrijskega gospodarstva.

Novo ime za SPÖ

V zadnjem času je bilo v raznih forumih SPÖ govora o tem, naj bi stranko preimenovali iz Socialistične stranke Avstrije v Socialdemokratsko stranko Avstrije. K temu vprašanju je zavzelo zdaj stališče tudi predsedstvo stranke, ki je ugotovilo, da bo o morebitni spremembi imena SPÖ treba še temeljito in izčrpno razpravljati. To pomeni, da o tem problemu na bližnjem kongresu stranke ne bo govora, marveč bi to-zadnevni sklepi prišli v poštev šele pri kongresu leta 1971.

Največje gradbišče v Avstriji

Za največje gradbišče v Avstriji velja trenutno gradnja elektrarn Zemm na Salzburškem, kjer je zaposlenih 2500 delavcev. Gradbeni stroški celotnega energetskega sistema, ki bo obsegal vrsto naprav, bodo znašali več kot štiri milijarde šilingov, zmogljivost pa bo dosegla 517.500 kW. Gradnjo nameravajo dokončati do 1. 1972.

Promet 5 milijard

Avstrijska petrolejska družba OMV je lani prvič zabeležila promet v višini 5 milijard šilingov. Napram letu 1966 se je laniški promet povečal za 10,4 odstotka, pa tudi letos je zabeležila družba v prvem polletju porast za 11,8 odstotka.

Iskra izvaža v 31 držav

Veleobrat jugoslovanske elektroindustrije "Iskra", katerega glavni obrat je v Kranju, je prejšnji mesec zabeležil spet lep uspeh. Vseh 16 obratov združenega podjetja je skupno izpolnilo mesečni proizvodni načrt z 206 odstotki ter izvozilo za 1.092.256 dolarjev izdelkov, od tega 83 odstotkov v države s konvertibilnimi valutami. Največ blaga je "Iskra" izvozila v Ameriko, Zahodno Nemčijo, Italijo in Anglijo, na Vzhodu pa v Vzhodno Nemčijo. Skupno je šlo iskrično blago v 31 držav sveta. V osmih mesecih tekočega leta pa je "Iskra" izvozila že za 6.219.321 dolarjev izdelkov in izpolnila 68 odstotkov letnega načrta.

Ravne praznujejo

Mesto Ravne na Koroškem obhaja letos 720-letni jubilej. Prvi uradni dokumenti o obstoju Raven datirajo namreč iz leta 1248. Ob tem pomembnem jubileju se bo na Ravnah vrstilo več proslav; osrednja slovesnost se bo začela v nedeljo, zaključila pa se bo praznovanje 6. oktobra. Za to priložnost bo izšla tudi bogato opremljena brošura "720 let Ravne na Koroškem", poleg tega pa bodo na sporedu slavnostne konference, kulturne in športne prireditve, spominke razstave in podobne manifestacije.

13 mrtvih na cesti

Cestni promet v Sloveniji je tudi minuli teden zahteval krvave žrtve. Skupno so v Sloveniji zabeležili 201 prometno nesrečo; pri tem je zgubilo življenje 13 ljudi, 85 oseb je bilo huje in 110 laže poškodovanih, materialno škodo pa so ocenili na skupno 785.450 dinarjev.

Letos več koruze

V nekaterih krajih Slovenije bodo letos pridelali več koruze kot lani, čeprav ocenjevalci pridelka napovedujejo, da bo letina v Jugoslaviji letos manjša zaradi suše v Vojvodini in nekaterih drugih predelih. Največji hektarski pridelek pričakujejo letos na dobro obdelani ilovnati zemlji, in sicer zlasti v občini Lenart v Slovenskih goricah, v nekaterih krajih pomurskih občin ter v občini Ormož.

TA TEDEN VAM PREDLAGAMO:

Za začetek šolskega leta

- JEZIKOVNI POGOVORI, zbirka člankov in predavanj, dve knjigi skupaj 552 str., br. 61 šil.
- Stanko Bunc: MALI SLOVENSKI PRAVOPIS, 436 str., pl. 50 šil., br. 46 šil.
- SLOVENSKA KNJIŽEVNOST, izbrana dela in odlomki, 464 str., br. 42 šil.
- Stanko Janež: VSEBINE SLOVENSKIH LITERARNIH DEL od Linhartla do sodobnih piscev, 308 str., br. 50 šil.
- SPOZNAVAMO SLOVENSKI JEZIK, jezikovna vadnica za ljudsko šolo, (za 5., 6., 7. in 8. razred), posamezna knjiga 20 šil.
- Mitja Mejak: KNJIŽEVNA KRONIKA 1962—1965, pregled slovenskega slovstvenega ustvarjanja, 144 str., pl. 50 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevu — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 28. 9.: 6.09 Vesele melodije — 9.00 Smeh sodi k olik — 13.00 Mali koncert — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Orkestralni koncert — 17.10 Štajerska jesen — 18.00 Evropa poje — 18.30 Ljudska glasba iz avstrijskih vzvišnih dežel — 20.00 Portret — 22.10 Srce sveta — 23.10 Glasbeni protokol.

Nedelja, 29. 9.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Gledališka oddaja — 11.15 Koncert velikega orkestra avstrijskega radia — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.10 Majstri tričetrtinskega takta — 20.00 Glasbeni protokol — 22.10 Tribuna — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 30. 9.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Po sledovih stare Avstrije — 20.00 Glasbeni protokol — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 1. 10.: 6.05 Preden odidele — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Stefan Zweig v pričanju svojih prijateljev — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.35 Pogled v literarne revije — 20.00 Spectrum Austriac — 21.00 Avstrijska državna ustava — 21.30 Klavirska dela Franca Schuberta — 23.20 Eksperimentalna glasba.

Sreda, 2. 10.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Življenje s knjigami — 20.00 Glasbeni protokol.

Četrtek, 3. 10.: 6.05 Preden odidele — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 17.10 Kvanti, molekule, življenje — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 Šanson — 20.00 Na poti po Evropi: Italija — 23.10 London-Pariz-Rim.

Petek, 4. 10.: 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 17.10 Josef Madersberger, iznajditelj šivalnega stroja — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Kultura mednarodno — 20.00 „Ženske, ki jih objemamo“, radijska igra — 21.15 Komorni koncert — 22.10 Kriminalna zgodba — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneči jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.05 Pregled sporeda.

Sobota, 28. 9.: 5.50 Obvestila za kmetijske delavce — 7.55 Naš hišni vrt — 8.15 Prijubljene melodije — 10.05 Operetne melodije — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za filateliste — 14.00 Velik zabavni koncert — 15.00 Koroški roman — 15.30 Koncert po željah — 16.30 Glasbeni avtogrami — 18.00 Vaš konjiček — 18.45 Kulturno-politične perspektive — 20.10 Satiričen magazin — 21.00 Zveneča Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 29. 9.: 6.35 Ljudska glasba — 7.35 Zabavna glasba — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Pisane note — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Pridite in zapoje — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Vesel večer — 21.30 Glasbena razprodaja.

Ponedeljek, 30. 9.: 5.05 Pihalna godba za začetek dneva — 9.30 Širni pisani svet — 11.00 Pesmi za čas žetve — 13.05 Tedenski komentar — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Nova koroška pesem — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Glasba je naš konjiček — 19.15 In kaj mislite vi — 20.10 „Solon“, radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov.

Torek, 1. 10.: 5.05 Godba na pihala — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Prijubljene melodije — 9.30 Ljudske pesmi in plesi s Pomeranskega — 11.00 Godci, igranje — 13.45 Za koroško mladino — 15.00 Komorna glasba — 17.10 Avstriji o Avstriji — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Glasbeni protokol.

Sreda, 2. 10.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 8.15 Prijubljene melodije — 9.45 Je že tiho okoli jezera — 13.45 Glasba po kosilu — 15.15 Koroško pesništvo — 15.30 Koroška včeraj in danes — 17.10 Iz opere in musikla — 18.00 Kulturni problemi Koroške — 19.15 Na obisku pri koroških zbiorih — 20.10 Možnosti moderne izobrazbe odraslih — 20.25 Nogomet — 21.15 Staroavstrijska slikanica.

Četrtek, 3. 10.: 5.05 Pihalna godba — 8.15 Prijubljene melodije — 9.30 Dežela ob Dravi — 11.00 Dunaj pred sto leti — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Ura pesmi — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Lovska ura — 21.00 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.

Petek, 4. 10.: 5.05 Ljudske viže — 8.15 Prijubljene melodije — 9.30 Ljudska glasba sveta — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Europareport.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 28. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 29. 9.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 30. 9.: 14.15 Informacije — Kmetijska oddaja — 18.00 Za najmlajše.

Torek, 1. 10.: 14.15 Informacije — Od tedna do tedna na Koroškem — Športni mozaik.

Sreda, 2. 10.: 14.15 Informacije — Vrhunska dela violinske literature — O boleznih divjadi.

Četrtek, 3. 10.: 14.15 Informacije — Koroške zgodbe — Malo pomislimo.

Petek, 4. 10.: 14.15 Informacije — Zborovska glasba — Za krmilom.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski napotki — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočila vam — 15.00 Komentarij — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 28. 9.: 8.80 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avtostop — 12.10 Zagrebški solisti — 12.40 Črnoгорske narodne pesmi — 14.05 Paleta zabavnih melodij — 15.45 Literarni sprehod — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Igramo beat — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Godala v ritmu — 20.00 Sobotni večer — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 29. 9.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Nedeljski mozaik lepih melodij — 12.10 Voščila — 13.15 Operetna glasba — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.00 Čez hrib in dol — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Popoldne ob zabavni glasbi — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 17.30 Radijska igra — 18.26 Melodije mojstrov romantike — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Serenadni večer.

Ponedeljek, 30. 9.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Iz albuma skladb za mladino — 9.25 Z operetnih odrov — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.40 Poje zbor „Slavček“ iz Trbovelj — 17.05 Operni koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Nino Robič — 20.00 Koncert Zagrebške filharmonije — 22.10 Radi ste jih poslušali — 23.05 Iz starogrške lirike.

Torek, 1. 10.: 8.08 Z našimi pevci v komičnih operah — 8.55 Radijska šola — 12.10 Iz opere „Cavalleria rusticana“ — 12.40 Narodno zabavna glasba — 14.05 Koncert za odhiti in zabavo — 15.40 V terek navsilenje — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 Iz naših studlov — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Poje Majda Šepc — 20.00 Radijska igra — 20.46 Iz slovenske orkestralne glasbe — 21.15 Pa-

rada popevk — 22.15 Jugoslovanska glasbena tribuna — 23.05 Japonske haiku pesmi.

Sreda, 2. 10.: 8.08 Vedre koncertne skladbe — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Bolgarski mladinski zbor — 9.25 Srečanje z orkestri — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 V ritmu bossa nove, mame in sambe — 14.35 Voščila — 15.40 Harmonikarski orkester — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Iz repertoarja pianističnega virtuozja Van Cliburna — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Simfonični koncert orkestra RTV Ljubljana — 22.10 Zaplešite z nami.

Četrtek, 3. 10.: 8.08 Popularen operni spored — 8.55 Kočevski zbor odposlanec slovenskega naroda — 9.25 V planiski koči — 12.10 Iz opere „Hlapec Jernej“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Vrtljak zabavnih melodij — 15.40 Sopranistka Nada Zrimšek — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Glasba in turizem — 19.15 Poje Lado Leskover — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Sto let slovenske lirike — 22.10 Komorno glasbeni večer.

Petek, 4. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Glasbena pravljica — 12.10 Violinska glasba — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Melodije Johanna Straussa — 14.35 Voščila — 15.20 Turistični napotki — 15.40 Melodije iz Nizozemske — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavni glasbi — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Poje Lola Novakovič — 20.00 Novi posnetki Akademškega pevskega zbora „Tone Tomšič“ iz Ljubljane — 20.30 Revija jugoslovanskih pevcev in ansamblov zabavne glasbe — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 28. 9.: 16.30 Za otroke — 16.40 Doktorji — 17.30 Kaj lahko postanem — 18.05 Od tedna do tedna — 18.25 Poročila — 18.30 Dober večer želi Heinz Conrad — 19.00 Družina Feuerstein — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Komentar dr. Portischa — 20.15 Srečanje pri vinu — 21.00 Šport — 21.50 Čas v sliki — 22.00 Zoro-va senca.

Nedelja, 29. 9.: 14.00 Jahalne tekme — 16.30 Robinson Crusoe — 17.55 Film zate — 18.30 Mi, Dunaj — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.15 Življenje Galileja — 22.45 Čas v sliki.

Ponedeljek, 30. 9.: 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 19.00 Zaljubljen v čarovnico — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Z dežnikom, očarljivostjo in melono — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Telesport — 22.15 Čas v sliki.

Torek, 1. 10.: 18.25 Poročila — 18.30 Novo iz kmetijstva — 19.00 Hiram Holiday — 19.45 Čas v sliki — 20.15 ORF-Show 68 — 22.00 Čas v sliki — 22.10 V kratkem v kinu.

Sreda, 2. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 10.25 Zvok iz človekove roke — 11.00 Zadnja noč Titanica — 17.00 Pavliha — 17.45 Mednarodni mladinski magazin — 18.00 Pri cvetličnem zdravniku — 18.25 Poročila — 18.30 Kultura aktualno — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Zaplešimo prav lepo — 21.00 Sodnik zalamejski — 22.30 Čas v sliki.

Četrtek, 3. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Viri zgodovine: Teurnija — 11.30 Azijske miniaturre — 12.00 Instrumenti tehnike: radar — 18.25 Poročila — 18.30 Šport — 19.00 Decernat M — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Satanovi reporterji — 22.05 Čas v sliki — 22.15 Literarni salon.

Petek, 4. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Mostovi do človeka — 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 18.50 Gotovo vas bo zanimalo — 19.00 Skok iz oblakov — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Nancy Sinatra — 21.15 Časovni dogodki — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Jazz v Evropi.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 28. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 18.15 Poročila — 18.20 Mala čarovnica — 18.30 Disneyev svet — 19.20 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.35 Osvajalci — 22.25 Glasbena oddaja — 22.45 Kažipot — 23.05 Poročila.

Nedelja, 29. 9.: 9.30 Dobra nedeljo voščimo — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Ringaraja — 11.30 Filmi za otroke — 18.20 Satirično-humoristična oddaja — 19.05 Saga o Forsythih — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavno-glasbena oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.20 Dnevnik.

Ponedeljek, 30. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Ruščina — 16.10 Angleščina — 16.40 Madžarski pregled — 17.00 Poročila — 17.05 Mali

SLOVENSKI IZSELIJSKI KOLEDAR

1969

IZREDNO ZANIMIVO BERIVO

ZA VSAKEGA SLOVENCA V TUJINI!

Naročila prejema:

Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II

svet — 17.30 Poljudna znanstveni film — 17.55 Po Sloveniji — 18.25 Vzgojna problematika — 18.50 Reportaža — 19.20 Vokalno instrumentalni solisti — 19.40 Pošta — 20.00 Dnevnik — 20.35 Moliere: Don Juan — 21.35 Glasbena oddaja — 22.05 Poročila.

Torek, 1. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.35 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Angleščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.40 Francoščina — 17.35 Risanke — 17.55 Znanost in mi — 18.35 Torkov večer — 19.05 Svet na zaslону — 20.00 Dnevnik — 20.40 Celovečerni film.

Sreda, 2. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.35 Madžarski pregled — 17.20 Poročila — 17.25 Oddaja za otroke — 17.45 Kje je, kaj je — 18.00 Pisani trak — 18.20 Ne črna, ne belo — 19.05 Zabavno-glasbena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ekran na ekranu — 21.35 Serijski film — 22.25 Poročila.

Četrtek, 3. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Nemščina — 11.00 Angleščina — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Nemščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.10 Poročila — 17.15 Čarodejna kredo — 17.30 Oddaja za otroke — 18.00 Po Sloveniji — 18.20 Naši zbiri — 18.45 Kalejdoskop — 19.05 Humoristična oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Dramatiziran roman — 21.35 Kulturne diagonale — 22.35 Poročila.

Petek, 4. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 11.35 Francoščina — 14.50 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.50 Film za mladino — 18.20 Mladinski koncert — 19.05 Mladinska oddaja — 19.35 Niso samo rože rdeče — 20.00 Dnevnik — 20.50 Celovečerni film.

PEČI

NA DRVA
PREMOG
OLJE
V NAJVEČJI IZBIRI

Podjurski trgovski CENTER
bratje RUTAR&Co

